МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра адміністрування податків

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Особливості прогнозування податку на доходи фізичних осіб»

Здобувача вищої освіти II курсу,
групи ФМФА-22-1,
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»,
ОПП «Фіскальне адміністрування»

(підпис) Сучок Олена Сергіївна

Науковий керівник

(підпис) Швабій Костянтин Іванович, д.е.н., професор

Керівник освітньо-професійної програми

(підпис) Швабій Костянтин Іванович, д.е.н., професор

Допущено до захисту за рішенням кафедри адміністрування податків,
протокол від «26» 01 2024 № 5

Завідувач кафедри
адміністрування податків

(підпис) Іванишина О.С., к.е.н., доцент

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 16 15.01.2024 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 26.12.2023 _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 90/A/5 08.02.2024 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ І. Л. Романов
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ К. І. Швабій
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ О. С. Іванишина
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Т. В. Тучак
(підпис) (ініціали, прізвище)

Секретар комісії _____ М. В. Ярусевич

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1.Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	26		
2.Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		
3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	4		
4. Рецензент	від 0 до 5	4		
РАЗОМ БАЛІВ*	**від 0 до 50**	42		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	10		Романов І.Л.
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		Швабій К.І.
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	24		Іванишина О.С.
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	9		Тучак Т.В.
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	48		Яруш М.В.
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	90		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
90	A	5 (відмінно)	08.02.2024	Романов І.Л. Швабій К.І. Іванишина О.С. Тучак Т.В. Яруш М.В.

ПРАВИЛА ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНОК ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра фіскального адміністрування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Затверджую
Завідувач кафедри
_____ Іванишина О.С.
«_16_» _____01_____ 2023

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти
Сучок Олени Сергіївни

1. Тема кваліфікаційної (дипломної) роботи

«Особливості прогнозування податку на доходи фізичних осіб»

2. Затверджена наказом ректора від 30.11.2022 № 1254

3. Строк здачі закінченої роботи – 08.02.2024

4. Цільова установка – дослідження шляхів підвищення ефективності контрольно-перевірочної роботи ДПС України.

Метою дипломної роботи проаналізувати особливості прогнозування податку на доходи фізичних осіб для ефективного фінансового управління та забезпечення стабільності.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є процес прогнозування податку на доходи фізичних осіб у системі публічних фінансів.

Предметом дослідження є процес прогнозування податку на доходи фізичних осіб у контексті фінансової системи.

Вихідні дані до роботи сучасні наукові праці українських, зарубіжних науковців, статті в періодичних виданнях з проблематики.

5. Перелік графічного матеріалу – 6 таблиць, 6 рисунків.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

1. Необхідність прогнозування податку на доходи фізичних осіб у сис публічних фінансів
2. Формування вихідної бази статистичних даних для прогнозування
3. Оцінка підходів щодо прогнозування стейкхолдерами
4. Зарубіжний досвід прогнозування податку на доходи фізичних осіб
5. Напрями вдосконалення системи прогнозування податку на дох фізичних осіб
6. Критерії успішності прогнозу
7. SWOT-аналіз запропонованих заходів впливу

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної)роботи	Строк виконання етапів роб	
		За планом	Фактич
1.	Вибір теми дипломної роботи та написання заяви на її затвердження	04.11.22	04.11.
2.	Отримання завдання наукового керівника для виконання дипломної роботи	16.01.23	16.01.
3.	Узгодження плану дипломної роботи з керівником	01.03.23	01.03.
4.	Підготовка I-IV розділів дипломної роботи та подання її керівнику	16.06.23	16.06.
5.	Підготовка IV-VII розділів дипломної роботи та подання її керівнику	02.11.23	02.11.
6.	Підготовка вступу та висновків	30.11.23	30.11.
7.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	15.12.23	15.12.
8.	Отримання відгуку наукового керівника	26.12.23	26.12.
9.	Перевірка роботи в системі антиплагіат	08.01.24	08.01.
10.	Отримання зовнішньої рецензії	12.01.24	12.01.
11.	Отримання допуску зав.кафедри до захисту	16.01.24	16.01.
12.	Попередній захист роботи	18-19.01.24	18-19.01
13.	Захист дипломної роботи	08.02.24	08.02.

Дата видачі завдання «__16__» __січня_____ 2023

8. Керівник випускної кваліфікаційної роботи

(підпис) Швабій К.І.
(прізвище, ініціали)

9. Керівник освітньо-професійної програми

(підпис) Швабій К.І.
(прізвище, ініціали)

10. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти
(підпис) Сучок О.С.

АНОТАЦІЯ

«Особливості прогнозування податку на доходи фізичних осіб»

Мета роботи – проаналізувати особливості прогнозування податку на доходи фізичних осіб для ефективного фінансового управління та забезпечення стабільності.

Завданнями роботи є: аналіз сучасних методів прогнозування податку на доходи фізичних осіб; визначення ключових факторів, що впливають на прогнозування; оцінка точності та ефективності методів прогнозування; аналіз впливу глобальних змін у податковій політиці; розробка практичних рекомендацій для управлінців щодо впровадження оптимальних стратегій прогнозування податку.

Предметом дослідження є процес прогнозування податку на доходи фізичних осіб у контексті фінансової системи.

Об'єктом дослідження є система процес прогнозування податку на доходи фізичних осіб у системі публічних фінансів.

За результатами дослідження сформульовані визначені нові завдання та функції для органів податкової служби, спрямовані на удосконалення процесу прогнозування податку на доходи фізичних осіб. Ці заходи спрямовані на підвищення точності та ефективності прогнозування, забезпечуючи тим самим більш ефективне управління системою оподаткування фізичних осіб та забезпечення стабільності податкових надходжень.

Одержані результати можуть бути використані отримані результати можуть стати основою для удосконалення процесу прогнозування податку на доходи фізичних осіб. Розглянуті особливості в аналізі сприятимуть оптимізації методик та моделей прогнозування, що дозволить забезпечити більш точну та ефективну оцінку податкових надходжень. Це важливий крок у напрямку вдосконалення системи оподаткування фізичних осіб та забезпечення фінансової стабільності.

Дипломна робота містить 70 сторінок, 6 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел з 33 найменувань.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, прогнозування, бюджет, держава.

Рік виконання дипломної роботи – 2023.

Рік захисту роботи – 2024.

ANNOTATION
« Peculiarities of personal income tax forecasting »

The purpose of the work is to analyze the peculiarities of personal income tax forecasting for effective financial management and ensuring stability.

The objectives of the work are: analysis of modern methods of forecasting personal income tax; identification of key factors affecting forecasting; assessment of the accuracy and effectiveness of forecasting methods; analysis of the impact of global changes in tax policy; development of practical recommendations for managers on the implementation of optimal tax forecasting strategies.

The subject of research is the process of forecasting personal income tax in the context of the financial system.

The object of research is the system and process of forecasting personal income tax in the public finance system.

According to the results of the research: certain new tasks and functions for the tax service authorities aimed at improving the process of forecasting personal income tax were formulated. These measures are aimed at increasing the accuracy and efficiency of forecasting, thereby ensuring more effective management of the personal taxation system and ensuring the stability of tax revenues.

The obtained results can be used can become the basis for improving the process of forecasting personal income tax. The features considered in the analysis will contribute to the optimization of forecasting methods and models, which will allow for a more accurate and effective assessment of tax revenues. This is an important step in the direction of improving the system of taxation of individuals and ensuring financial stability.

Thesis contains 70 pages, 6 tables, 6 figures, a list of used sources from 33 titles.

Key words: personal income tax, forecasting, budget, state.

The year of completion of the thesis is 2023.

Year of protection of work is 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП ……...7

1. Необхідність прогнозування податку на доходи фізичних осіб у системі публічних фінансів……..…11

2. Формування вихідної бази статистичних даних для прогнозування...…… 19

3. Оцінка підходів щодо прогнозування стейкхолдерами……...……. 27

4. Зарубіжний досвід прогнозування податку на доходи фізичних осіб….....33

5. Напрями вдосконалення системи прогнозування податку на доходи фізичних осіб…….…… 38

6. Критерії успішності прогнозу…….48

7. SWOT-аналіз запропонованих заходів впливу……..……51

ВИСНОВКИ…….61

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що прогнозування та планування доходів у бюджетному процесі відіграють ключову роль, оскільки їх якість безпосередньо впливає на обсяг фінансових ресурсів, які будуть виділені для забезпечення функцій і завдань держави. Податкові надходження потребують аналізу результатів та перспектив соціально-економічного розвитку країни та її регіонів. Ефективність прогнозування і планування доходів суттєво впливає на обсяги бюджетних витрат.

Тема «Особливості прогнозування податку на доходи фізичних осіб» є актуальною з економічного, соціального та фінансового аспекту. Ефективність цього прогнозу визначає використання фінансових ресурсів, впливає на соціальну рівність, забезпечує стабільність бюджету і може служити інструментом для підтримки економічної активності. Значущість прогнозування підкреслюється глобальними змінами у податковій політиці та необхідністю пристосування до нових умов у світовій економіці.

Аналіз наявної літератури в галузі «Особливості прогнозування податку на доходи фізичних осіб»вказує на вагомий інтерес вітчизняних та зарубіжних вчених до даної проблеми. Провідні дослідники вже дослідили ключові аспекти цієї теми, що відображено в науковій літературі. Зокрема, визначені теоретичні та методологічні засади, які стали основою для подальшого аналізу та дослідження прогнозування податку на доходи фізичних осіб. Результати цих досліджень будуть враховані в даній дипломній роботі для подальшого удосконалення та розширення розуміння даної проблематики. До числа вітчизняних науковців, що досліджували цю проблему, належать С. Юшко, Р. Насіров, Л. Рябушка, Д. Бондаркова, К. Швабій, О. Коновалова, А. Соколовська, А. Кізима та А. Крисоватий, серед іноземних дослідників – Е. Леманн , Ф. Маріаллі, Л. Ріу, І. Стишинська, Б. Наджман, А. Нейманн, С. Герц та інші.

Мета роботи – проаналізувати особливості прогнозування податку на доходи фізичних осіб для ефективного фінансового управління та забезпечення стабільності. Задачі включають вивчення наукових джерел, визначення факторів впливу, оцінку ефективності методів прогнозування та розробку практичних рекомендацій для управлінського впровадження. Дослідження спрямоване на системний аналіз та надання конкретних стратегій у сфері прогнозування даного податку.

Завдання дослідження включають:

1. Визначити необхідність прогнозування податку на доходи фізичних осіб у системі публічних фінансів.
2. Сформувати вихідну базу статистичних даних для прогнозування.
3. Оцінити підходи щодо прогнозування стейкхолдерами.
4. Дослідити зарубіжний досвід прогнозування податку на доходи фізичних осіб.
5. Сформувати напрями вдосконалення системи прогнозування податку на доходи фізичних осіб.
6. Визначити критерії успішності прогнозу.
7. Сформувати SWOT-аналіз запропонованих заходів впливу.

Об’єктом дослідження є процес прогнозування податку на доходи фізичних осіб у системі публічних фінансів. Дослідження спрямоване на вивчення та розкриття особливостей цього процесу з урахуванням економічного, соціального та фінансового контексту для розроблення ефективних стратегій та методів прогнозування.

Базою досліджень є аналіз теоретичних та практичних аспектів, пов'язаних із прогнозуванням податку на доходи фізичних осіб. Дослідження ґрунтується на вивченні актуальних наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, а також аналізі статистичних даних, що відображають стан та динаміку податкових надходжень у цьому сегменті. Комплексне дослідження базується на сучасних

підходах до прогнозування фінансових показників та враховує фактори, що визначають ефективність прогнозування податкової складової у контексті публічних фінансів.

Предметом дослідження є процес прогнозування податку на доходи фізичних осіб у контексті фінансової системи. Дослідження спрямоване на вивчення ключових аспектів, що визначають особливості цього процесу, враховуючи фактори економічної та соціальної динаміки. Предмет включає аналіз структури податкової бази, визначення факторів впливу, оцінку ефективності методів прогнозування та розробку стратегій для оптимального управління фінансовими ресурсами в контексті оподаткування доходів громадян.

Для дослідження використовуються аналітичний метод (розгляд наукових праць, законодавства), синтетичний метод (узагальнення аспектів прогнозування), емпіричні методи (аналіз статистичних даних), кількісні методи (математичні моделі) та компаративний метод (порівняння практик різних країн).

Практичне значення отриманих результатів полягає у вдосконаленні підходів до прогнозування податку на доходи фізичних осіб для оптимального управління фінансовими ресурсами. Розроблені стратегії та рекомендації можуть бути використані податковими органами, фінансовими установами та урядовими органами для ефективного планування бюджетних доходів, забезпечення стабільності фінансів та здійснення раціональної податкової політики. Отримані результати є підставою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності системи прогнозування та максимізацію податкових надходжень при забезпеченні фінансової стійкості.

Особистий внесок здобувача в дослідженні полягає в ретельному аналізі літературних джерел, вивченні практичних випадків та теоретичних моделей з особливим акцентом на прогнозуванні податку на доходи фізичних осіб. Здобувач пристосовував та розширював існуючі методології для кращого розуміння специфіки цього виду оподаткування. Також внесок полягає у визначенні потреб

сучасної практики та в розробці практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності прогнозування податкових надходжень від фізичних осіб. Отримані результати відображають особистий внесок у розвиток та вдосконалення методів аналізу та прогнозування даного виду оподаткування в контексті сучасних викликів та змін у фінансовій сфері.

Структура роботи має такий перелік складових : вступ, сім розділів , висновки та список використаних джерел з 33 найменувань.

1.Необхідність прогнозування податку на доходи фізичних осіб у системі публічних фінансів.

Державне прогнозування соціально-економічного розвитку та бюджету України є науковим передбаченням ситуації, яка може скластися в перспективі залежно від використання тієї чи іншої стратегії розвитку. Основною функцією прогнозування є наукове дослідження конкретних перспектив розвитку певних явищ і процесів. Прогнози взаємопов'язані із плануванням, програмуванням, проектуванням, управлінням. Їх класифікують за такими ознаками: періодом, масштабом, функцією, об'єктом, локалізацією, тощо. Сам процес розроблення прогнозу називається прогнозуванням. Прогнозування (від грецької prognosis – передбачення, знання наперед) – це процес формування прогнозів на основі аналізу тенденції та закономірностей розвитку об'єкта (процесу); випереджувальне відображення майбутнього; вид пізнавальної діяльності, спрямований на визначення тенденцій динаміки конкретного об'єкта або події на основі аналізу його стану в минулому і поточному часі; імовірнісний процес, у результаті якого формуються судження про стан якогось явища у майбутньому. Прогнозування передбачає оцінку показників, які характеризують ці явища в майбутньому. Прогнозування – це отримання інформації про майбутнє, тобто це передбачення, яке поділяється на наукове та інтуїтивне [18].

Дослідження бюджетної політики у сфері дохідної частини бюджету є важливою частиною системи інститутів суспільства. Покращення прогнозування податкових надходжень сприятиме ефективнішим інституційним змінам у бюджетній системі. Розробка підходів до формування бюджетних доходів дасть можливості для підвищення ефективності податкового адміністрування, зміцнення фінансової стабільності та створення сприятливих умов для довгострокового економічного зростання.

Основна мета системи прогнозування бюджетних надходжень, заснованої на фінансово-економічних відносинах у сфері формування дохідної частини бюджету, полягає в реалізації збалансованої бюджетно-податкової політики країни. Бюджетне планування і прогнозування розглядаються як комплексний адаптивний процес у реалізації регуляторного механізму фінансової політики. Цей процес включає в себе заходи з формування, регулювання, контролю та моніторингу бюджетних показників, враховуючи тенденції соціально-економічного розвитку країни та вплив зовнішніх чинників на баланс і стійкість бюджетної системи.

Прогнозування дохідної частини бюджету виступає ключовим етапом бюджетного процесу, дозволяючи визначити стратегічні напрями розвитку бюджетно-податкового регулювання. Це охоплює особливості формування бюджетних доходів у територіальному та галузевому контекстах, а також взаємозв'язок між рівнем оподаткування за окремими податками і обсягом податкових надходжень. Все це сприяє підвищенню ефективності бюджетної політики.

У умовах економічних перетворень важливим є формування прогнозних показників податкових надходжень на коротко- і середньострокову перспективу, враховуючи принципи макроекономічної стабільності, науково-економічну обґрунтованість та узгодженість з бюджетною стратегією держави. Результативність фінансової політики значною мірою залежить від якості планування і прогнозування податкових надходжень, що впливає на структуру і обсяги бюджетних витрат, дефіцит бюджету і пріоритети соціально-економічного розвитку країни.

За точкою зору, яку висловлено в авторитетному виданні, прогнозування – це процес розроблення прогнозів. Причому, прогноз розуміють як науково-обґрунтовані судження про можливий стан об’єкта в майбутньому та (або) про альтернативні шляхи і терміни їх здійснення [18].

Прямі податки представляють оподаткування, яке держава збирає безпосередньо з доходів чи майна платників. Ці податки розділяються на оподаткування юридичних осіб та фізичних осіб. Оподаткування фізичних осіб включає оплату податків на особистий дохід громадян, таких як заробітна плата, інші доходи та персоніфікований прибуток підприємців. Оподаткування юридичних осіб охоплює оподаткування прибутку у формі чистого чи валового доходу.

Переваги прямих податків включають той факт, що рівень оподаткування прямо залежить від рівня доходу, що створює рівні умови в оподаткуванні. Крім того, за допомогою прогресивних ставок можна збільшувати податкове навантаження на вищі доходи, сприяючи соціальній справедливості та підвищуючи еластичність прибуткових податків відносно ВВП. Це також сприяє автоматичному регулюванню циклічного розвитку економіки. З іншого боку, прямі податки відомі своєю складністю при розрахунку бази оподаткування для платників, що ускладнює контроль за їх правильністю з боку податкових органів. Об'єкт оподаткування є нестабільним і суттєво коливається в процесі циклічного розвитку економіки. Нерівномірний розподіл надходжень цих податків між регіонами також є недоліком, зазвичай вони концентруються в індустріально розвинених територіях держави.

У ході історії людством вироблено різні форми і методи оподаткування. Кожен вид податків має свої специфічні риси та функціональне призначення і посідає окреме місце в податковій системі. Прямі податки встановлюються безпосередньо щодо платників. Їх розмір залежить від масштабів об’єкта оподаткування. Цей вид податків сприяє такому розподілу податкового навантаження, за якого більше коштів сплачують ті члени суспільства, котрі мають більші доходи. Такий принцип більшістю економістів світу вважається найсправедливішим. З самого початку оподаткування прибутку підприємств його

називали «впровадженням законів правди і справедливості», вважаючи найдосконалішою формою оподаткування [18].

Прогнозування податку на доходи фізичних осіб (далі ПДФО) - це процес аналізу та оцінки очікуваних податкових надходжень від населення на певний період часу. Цей процес включає в себе врахування різних факторів, таких як тенденції в економіці, зміни в законодавстві, ринкові умови та зміни в заробітній платі та доходах населення. Прогнози ПДФО допомагають урядовим органам реально оцінити очікувані податкові надходження, що дозволяє ефективно планувати бюджет та видатки, уникнути фінансових криз та забезпечити сталу фінансову базу для надання державних послуг і програм. Прогнози також можуть бути використані для аналізу впливу різних податкових політик на доходи та економічний розвиток країни. Точні та надійні прогнози є важливим інструментом для забезпечення фінансової стабільності та ефективного управління публічними фінансами.

Прогнозування податку на доходи фізичних осіб є важливим елементом управління публічними фінансами для країни або регіону. Ця необхідність визначається декількома ключовими причинами:

Фінансування державних програм і послуг: Податок на доходи фізичних осіб є одним з основних джерел доходів для державного бюджету. Ці кошти використовуються для фінансування різноманітних соціальних, економічних і інфраструктурних програм і послуг, таких як охорона здоров'я, освіта, безпека, інфраструктура, соціальна допомога тощо.

Підтримка соціальної справедливості: Прогресивні ставки ПДФО можуть використовуватися для зменшення нерівності у доходах населення, допомагаючи збільшити доходи найменш забезпечених груп населення. Податок може бути використаний як інструмент соціальної політики для забезпечення більшої справедливості у суспільстві.

Фіскальна стабільність: Прогнозування податку на доходи допомагає урядам забезпечити фіскальну стабільність. Вірне прогнозування податкових надходжень дозволяє уникнути дефіциту бюджету або надмірного накопичення боргів.

Планування бюджету: Прогнозування ПДФО допомагає урядам складати бюджет та планувати видатки відповідно до очікуваних надходжень. Це дозволяє оптимізувати використання ресурсів та забезпечити фінансову дисципліну.

Регулювання економіки: Податок на доходи може бути використаний для регулювання економіки. Зміна ставок ПДФО може впливати на рівень споживчого попиту, інвестиції та економічний зріст.

Усі ці фактори показують, що прогнозування ПДФО має важливе значення для ефективного управління фінансами уряду та забезпечення сталого розвитку суспільства. Точні прогнози допомагають уникнути фінансових проблем і забезпечують ефективне використання ресурсів для потреб громадян та країни в цілому.

У сучасних умовах нашої країни основною метою податкової політики є формування ефективної системи оподаткування. Ця система має на меті поліпшити процес стійкого та прозорого збирання коштів для різних бюджетів, створити сприятливі умови для інтеграції України в Європейський союз, підвищити якість життя громадян та стимулювати економічний розвиток країни.

Податкова політика визначається відповідними нормативними документами, які розроблені на основі Конституції України, Митного кодексу, Податкового кодексу та інших законодавчих актів.

Міністерство фінансів України відповідно до п.3 Положення «Про Міністерство фінансів України» формує і впроваджує принципи та реалізацію політики щодо оподаткування та адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства та законодавства з питань сплати [3].

Головними завданнями Міністерства фінансів України (відповідно до Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки) у забезпеченні формування та реалізації успішної державної податкової політики є: збільшення ефективності, прогнозованості та стабільності податкової системи; забезпечення більшої ефективності та якості податкового адміністрування; ефективне накопичення ресурсів, які необхідні для виконання Україною своїх функцій; гарантування рівності та справедливості податкової системи, адаптувавши її до правил та норм Європейського Союзу; розширення бази оподаткування; відсутність для сприяння економічному розвитку та ведення успішного бізнесу негативних впливів [4].

Необхідно формувати податкову політику так, щоб, по-перше, вона гарантувала виконання фіскальної функції податків, а по-друге, сприяла підвищенню бізнес-активності в державі та конкурентоспроможності національних виробників на міжнародному рівні, а також збільшенню обсягів інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх.

Один із ключових показників, що істотно впливає на ефективність податкової політики з точки зору економічного розвитку країни, - це податкове навантаження. Цей показник відображає ефективність податкової системи країни та показує, як оподаткування впливає на економічну активність та стан підприємств. Для його кількісної оцінки використовується коефіцієнт податкового навантаження, який розраховується як відношення суми зібраних податків, включаючи обов'язкові відрахування до соціальних фондів, до валового внутрішнього продукту. Цей коефіцієнт дозволяє оцінити вплив системи оподаткування на господарську активність та фінансовий стан суб'єктів господарювання.

При аналізі існуючої податкової системи в Україні важливо відзначити, що в ній впроваджені елементи з податкових систем багатьох розвинених країн. Проте, слід визнати, що ця система не є ідеальною. З метою докладнішого вивчення характеристик податкової політики в Україні під час проведення дослідження була

зібрана та наведена в таблиці 1.1. статистична інформація про обов'язкові відрахування до соціальних фондів, податкові надходження до бюджету, валовий внутрішній продукт (ВВП), доходи зведеного бюджету, а також рівень податкового навантаження за період з 2017 по 2021 рік.

Таблиця 1.1

Податкове навантаження в Україні 2017-2021 роки [3]

Показники	2017	2018	2019	2020	2021
Рівень податкового навантаження, %	33,9	32,0	29,1	29,8	33,3
ВВП реальний (в цінах попереднього року), млрд. грн	2445,5	3083,4	3675,7	3818,4	4363,5
Податкові надходження до зведеного Держбюджету, млн. грн	828,1	986,3	1070,3	1136,6	1453,8
Рівень податкового навантаження на працю, %	15,1	15,0	15,6	16,7	
ПДФО, млрд. грн	185,6	229,9	297,8	319,0	378,3
ЄСВ, млрд. грн	158,9	202,0	241,7	281,7	327,0
Єдиний податок, млрд. грн	24,0	29,5	35,2	38,0	46,2
Рівень податкового навантаження на капітал, %	5,1	5,1	4,6	4,6	5,8
ПДВ, млрд. грн	73,3	106,1	117,3	118,4	163,8
Рента, млрд. грн	51,1	50,1	52,0	57,1	98,3
Рівень податкового навантаження на споживання	19,0	17,3	14,8	15,3	17,2

Що ж стосується 2022 року, то податок на додану вартість (ПДВ) приніс до казни 213 млрд грн, надходження від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) сягнули 148,4млрд грн, імпортний ПДВ становив 253 млрд грн, а від податку на прибуток підприємств –117 млрд грн. Це основні податки, які формують бюджет і зазвичай відображають його наповнення. Що ж стосується митних платежів, то їх обсяг становить 301 мільярд гривень, що становить тільки 57% від плану на 2022 рік [5].

Аналізуючи вищезазначені дані, слід відзначити, що рівень податкового навантаження в Україні має тенденцію до коливань з року в рік. Ці коливання можуть свідчити як про несталі темпи зростання ВВП, так і про постійні зміни в податковому законодавстві країни.

Отже, прогнозування податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) відіграє важливу роль у системі управління публічними фінансами, сприяючи ефективному плануванню бюджету та забезпеченню сталої фінансової бази для державних програм і послуг. Врахування різних факторів, таких як економічні тенденції, зміни в законодавстві та заробітній платі, дозволяє урядовим органам зробити реалістичні прогнози податкових надходжень.

Податкова політика, визначена відповідними нормативними актами, виступає ключовим інструментом управління фінансовими ресурсами держави. Здійснення ефективної податкової політики спрямоване на забезпечення стабільності бюджету, підтримку соціальної справедливості, фіскальну стабільність та регулювання економіки.

Міністерство фінансів України відіграє ключову роль у формуванні та впровадженні податкової політики країни, спрямованої на збільшення ефективності та стабільності податкової системи, покращення якості податкового адміністрування та накопичення ресурсів для виконання національних завдань.

Заходи, визначені у Стратегії реформування системи управління державними фінансами, свідчать про напрямки розвитку податкової політики в найближчі роки, зокрема, зосередження на ефективності, прогнозованості та стабільності системи. Це важливий крок у розвитку економіки країни та забезпеченні сталого фінансового розвитку.

2. Формування вихідної бази статистичних даних для прогнозування

Ефективність управлінських рішень у мобілізації податків, зборів та обов'язкових платежів, а також у формуванні та використанні доходів бюджету суттєво залежить від наявності науково обґрунтованих планів і прогнозів. Прогнозування і планування визначають ефективність прийнятих рішень у сфері діяльності держави, особливо у контексті перерозподілу валового внутрішнього продукту.

Основне завдання прогнозування і планування полягає у тому, щоб економічно обґрунтовано забезпечити якісні та кількісні параметри бюджетних завдань і перспективних програм соціально-економічного розвитку країни.

Для досягнення цих цілей використовуються різні методи прогнозування, включаючи економічний аналіз, економіко-математичне моделювання, прогнозну екстраполяцію, історичні аналогії та експертні оцінки. Важливим є вибір методології залежно від поставлених цілей прогнозування.

Особливий акцент у тексті робиться на методиці прогнозування податку на доходи фізичних осіб, оскільки цей податок є основною складовою доходів місцевих бюджетів та має суттєвий вплив на економічний розвиток України.

Міністерство фінансів України вперше, з 2008 року, включило показник «Витрати на оплату праці» у Методиці прогнозування податку з доходів фізичних осіб, розширивши його за обсягом порівняно з показником «Фонд оплати праці». Цей показник став основою для застосування базової ставки оподаткування податку з доходів фізичних осіб [17].

Ініціатива Міністерства фінансів призвела до включення показника «Витрати на оплату праці» до Основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2008 рік. Це рішення було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 2007 року.

Важливо відзначити, що вплив на частку надходжень податку від фізичних осіб у ВВП значною мірою визначається базою оподаткування та чинною ставкою оподаткування.

Таким чином, прогноз надходжень податку з доходів фізичних осіб до місцевих бюджетів ґрунтується на макроекономічних показниках розвитку країни та ключових секторів внутрішньої економіки. З огляду на це, вивчення об'єктивних і суб'єктивних факторів, що впливають на формування бази оподаткування, та врахування можливих змін у прогнозованому періоді стає надзвичайно важливим для визначення прогнозованих сум надходжень податку з доходів фізичних осіб до бюджету.

Методика, схвалена Міністерством фінансів України, використовується фахівцями Міністерства фінансів та Державної податкової адміністрації. Вона дозволяє прогнозувати надходження податку, враховуючи різноманітні аспекти, такі як розмір мінімальної заробітної плати, прожитковий мінімум, зростання витрат на оплату праці (фонду оплати праці), зміни ставок оподаткування та додаткові джерела оподаткування. [17].

Для забезпечення інформаційної бази для розрахунків за Методикою використовуються прогнози макропоказників економічного та соціального розвитку України, зокрема:

-прогнозовані витрати на оплату праці (фонд оплати праці);

-прогнозована середньомісячна заробітна плата.

Для врахування особливостей формування надходжень податку використовуються дані щодо:

-кількості платників податку та сум, які вони сплачують, з розподілом за джерелами оподаткування та видами доходів;

-кількості платників, які отримали податкові соціальні пільги;

-сум застосованих податкових соціальних пільг з урахуванням видів пільг, які передбачають зменшення загального місячного оподатковуваного доходу;

-сум документально підтверджених витрат, які враховуються у податковому кредиті платників податку;

-результати контрольно-перевірочної роботи з розрахунку сум податку, штрафних санкцій та пені.

Розрахунок прогнозованих надходжень податку в періоді передбачає врахування очікуваних сум податку з різних джерел, таких як:

-податок з доходів найманих працівників;

-податок з доходів фізичних осіб, які займаються підприємницькою або незалежною професійною діяльністю;

-податок з доходів фізичних осіб на дивіденди та роялті;

-фіксований податок на доходи фізичних осіб від підприємницької діяльності;

-суми реструктуризованої заборгованості зі сплати податку;

-податок у вигляді виграшів або призів з конкурсів, розіграшів та інших заходів;

-податок з доходів військовослужбовців та осіб органів внутрішніх справ, податкової міліції;

-податок з доходів нерезидентів;

-оподаткування доходів працівників закордонних дипломатичних установ України;

-податок від продажу (оренди, суборенди) рухомого та нерухомого майна;

-податок від спадкування майна, коштів, прав;

-податок від інших видів діяльності [17].

$$ПДФОt = ПДНП + ПДФОвійськ.+ ПДФОін.+ ПДФОСПД \quad (2.1)$$

де t – показник часу;

ПДФОt – сума податку, яка надійшла протягом конкретного періоду;

ПДНП – надходження податку з оплати праці найманих працівників;

ПДФОвійськ. – податок з доходів військовослужбовців;

ПДФОін. – надходження податку від додаткового та інших типів доходів;

ПДФОСПД – сума податку, отримана від суб’єктів підприємницької діяльності та незалежної професійної діяльності, а також фіксованого податку від підприємницької діяльності [17].

Для прогнозування очікуваних надходжень податку з оплати праці найманих працівників використовується розрахунок на основі визначення оподатковуваної бази та фактичної ставки податку за допомогою наступної формули:

$$ПДФОt = БОt .РСt /100 \quad (2.2)$$

де БОt – розрахункова база оподаткування;

РСt – реальна ставка податку.

Розрахункова база оподаткування визначається на основі наступних показників за формулою:

$$БОt = ВОПзаг.– ФОПвійськ.– \sum ВФ – \sum пільг \quad (2.3)$$

де ВОПзаг. – витрати на оплату праці;

ФОПвійськ. – сума коштів, виплачуваних в рамках грошового забезпечення, грошових винагород і інших виплат військовослужбовцям та особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ за виконання обов'язків служби;

∑ВФ – загальна сума збору для Пенсійного фонду України та внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування;

∑пільг – сума податкових соціальних пільг, які призводять до зменшення загального місячного оподатковуваного доходу.

Реальна ставка податку є співвідношенням надходжень податку та бази оподаткування, що в прогнозному періоді розраховується за формулою:

$$РСt = .(ПДНПt/БОt)*(НС1/(НСt-1)) \quad (2.4)$$

Процес прогнозування надходжень податку включає п'ять етапів розрахунків.

На першому етапі визначають прогнозовані надходження податку, враховуючи розрахункову базу оподаткування та номінальну ставку податку:

$$ПДФО1 = БОt \cdot НСt \quad (2.5)$$

де ПДФО1- прогнозовані надходження податку на першому етапі розрахунку,

НСt - номінальна ставка податку визначена законодавством щодо об'єкта оподаткування.

На другому етапі визначають прогнозовані надходження податку з урахуванням втрат від отримання податкового кредиту:

$$ПДФО2 = ПДФО1 – ПДФОПЗ \quad (2.6)$$

де ПДФО2 - прогнозовані надходження податку на другому етапі розрахунку,

ПДФОПЗ - прогнозована сума повернення податку платникам від отриманї податкової знижки.

При розрахунку прогнозованої суми повернення податку платникам враховуються тенденції повернення податку протягом останніх трьох років, поточного року, вплив росту прожиткового мінімуму для працездатних осіб та зміни, передбачені законодавством України щодо права платників на податкову знижку.

Третій етап передбачає визначення прогнозованих надходжень податку з урахуванням очікуваних надходжень податку від додаткового доходу:

$$ПДФО3 = ПДФО2 + ПДФОін \quad (2.7)$$

де ПДФО3 - прогнозовані надходження податку на 3-му етапі розрахунку,

ПДФО ін. - прогнозовані надходження податку від додаткового та інших видів доходів. Прогнозовані надходження податку від додаткового та інших видів доходів визначаються з урахуванням темпів росту фактичних надходжень за три останні роки, поточного року, змін законодавства щодо оподаткування.

Четвертий етап передбачає визначення прогнозованих надходжень податку з урахуванням очікуваних надходжень податку від підприємницької діяльності:

$$ПДФО4 = ПДФО3 + ПДФОСПД \quad (2.8)$$

де ПДФО4 - прогнозовані надходження податку на 4-му етапі розрахунку,

ПДФОСПД - прогнозовані надходження податку від суб'єктів підприємницької діяльності і незалежної професійної діяльності, фіксованого податку від підприємницької діяльності. Прогнозовані надходження податку від суб'єктів підприємницької діяльності і незалежної професійної діяльності, фіксованого податку від підприємницької діяльності визначаються з урахуванням темпів росту фактичних надходжень за три останні роки, поточного року, змін законодавства щодо оподаткування.

П'ятий етап передбачає визначення прогнозованих надходжень податку з урахуванням очікуваних надходжень податку військовослужбовців та інших категорій громадян:

$$ПДФО5 = ПДФО4 + ПДФОвійськ. \quad (2.8)$$

де ПДФО5 - прогнозовані надходження податку на 5-му етапі розрахунку,

ПДФОвійськ. - суми податку, що утримуються з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, особами рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ у зв'язку з виконанням

обов’язків несення служби. Податок з грошового забезпечення військовослужбовців розраховується, виходячи з прогнозованої суми коштів, спрямованих на грошове забезпечення, грошові винагороди та інші виплати військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу[17].

У процесі прогнозування надходжень податку розроблена методика, яка включає п'ять послідовних етапів розрахунків. На кожному етапі враховуються різні аспекти, такі як розрахункова база оподаткування, номінальна ставка податку, втрати від отримання податкового кредиту, очікувані надходження від додаткового доходу, підприємницької діяльності та інших категорій громадян.

У першому етапі визначаються прогнозовані надходження податку, враховуючи розрахункову базу оподаткування та номінальну ставку податку. На другому етапі враховуються втрати від отримання податкового кредиту, а на третьому - очікувані надходження від додаткового доходу. Четвертий етап передбачає визначення прогнозованих надходжень від підприємницької діяльності. [17].

На п'ятому етапі враховуються очікувані надходження від військовослужбовців та інших категорій громадян. Кожен етап враховує зміни в законодавстві та тенденції розвитку економіки, що сприяє точнішому та обґрунтованому прогнозуванню надходжень податку.

Такий комплексний підхід дозволяє забезпечити більш точні та надійні прогнози, що є важливим для ефективного бюджетування та планування фінансових ресурсів.

Отже, розроблена методика прогнозування надходжень податку на доходи фізичних осіб включає п'ять етапів, кожен із яких детально розглядає різні аспекти оподаткування. Перший етап визначає прогнозовані надходження, враховуючи розрахункову базу оподаткування та номінальну ставку податку. Другий етап ураховує втрати від отримання податкового кредиту, а третій - очікувані надходження від додаткового доходу. Четвертий етап передбачає визначення

прогнозованих надходжень від підприємницької діяльності, а п'ятий - враховує очікувані надходження від військовослужбовців та інших категорій громадян.

Комплексний підхід до прогнозування, що враховує зміни в законодавстві та тенденції розвитку економіки, дозволяє забезпечити точні та обґрунтовані прогнози. Це є ключовим для ефективного бюджетування та планування фінансових ресурсів, забезпечуючи стабільність та ефективне використання бюджетних коштів. Розроблена методика може бути використана податковими органами та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення надійності та адаптивності системи прогнозування податкових надходжень в умовах змін у соціально-економічному середовищі.

3. Оцінка підходів щодо прогнозування стейкхолдерами

Громадяни України активно вносять свої внески до бюджетів різних рівнів, сплачуючи значну суму податків зі своїх зароблених та отриманих інших доходів. Тільки за податками з доходів у 2022 році їхні внески склали 420,7 млрд грн, що перевищує показник попереднього року на 70,9 млрд грн. Цього року фізичні особи внесли у 3,2 рази більше податків зі своїх доходів, ніж юридичні особи це можна побачити у таблиці 3.1.

Громадяни також брали участь у сплаті місцевих податків і зборів, виступаючи як фактичні платники податків на своє споживання. Податки на додану вартість (ПДВ), акцизний податок та ввізне мито включаються у ціну товарів і послуг, що призводить до оплати цих податків громадянами під час їхнього придбання. Завдяки цим податкам на споживання бюджети різних рівнів отримали значну суму грошових коштів. У 2022 році до зведеного бюджету надійшло 608,7 млрд грн податків на споживання, що становить менше на 144,9 млрд грн порівняно з попереднім роком.

Таблиця 3.1

Податкові надходження зведеного бюджету України від юридичних та фізичних осіб, млрд грн [16]

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Податки з доходів фізичних осіб	138,8	185,7	229,9	275,5	295,1	349,8	420,7
Податки з прибутку юридичних осіб	60,2	73,4	91,1	117,3	118,5	163,8	130,6
Податки на споживання юридичних та фізичних осіб	357,3	459,3	535,2	545,6	584,7	753,6	608,7
Місцеві податки і збори з юридичних та фізичних осіб	42,3	53,3	58,9	73,6	75,7	89,9	84,3
Інші податки	52,2	56,5	71,2	58,3	62,7	96,7	98,9
Всього	650,8	828,2	986,3	1070,3	1136,7	1453,8	1343,2

Аналізуючи структуру податкових надходжень зведеного бюджету України, можна визначити роль кожного податку та їхній внесок в бюджет. Згідно з представленою структурою на рисунку 1, видно, що ПДФО та військовий збір зберігають значну частку впродовж тривалого періоду. У 2022 році їхній внесок був максимальним і становив 31,3%. Мінімальне значення цих податків було зафіксовано в 2015 році, коли їхня частка становила 17,4% від усіх податкових надходжень зведеного бюджету України.

Зростання внеску ПДФО та військового збору почалося з 2019 року, і це відбулося за рахунок зменшення ролі місцевого оподаткування у наповненні місцевих бюджетів. У 2021 році податок на доходи фізичних осіб та військовий збір становили 24,1% від усіх податкових надходжень зведеного бюджету. У 2022 році збільшення частки ПДФО та військового збору у податкових надходженнях зведеного бюджету пов'язано зі зростанням витрат на військовослужбовців та зі зменшенням податкових надходжень від споживання. У цьому році громадяни України менше витрачали на товари та послуги внутрішнього ринку, що, включаючи міграцію до країн Європи, спричинило зменшення податкових надходжень.

За період 2001–2008 років середній показник надходжень податку на доходи фізичних осіб становив приблизно 4,5% ВВП. Упродовж 2009–2013 років цей показник збільшився на 0,3%. Середнє значення відсоткового відношення оподаткування до бюджетів усіх рівнів до обсягу номінального ВВП в наступні сім років зросло до 6,1%.

До загального обсягу податкових надходжень були включені внески військового збору. У 2021 році частка ВВП, яка була перерозподілена через бюджет у формі податку на доходи фізичних осіб та військового збору, склала 7,0%. У 2022 році, не зважаючи на зменшення номінального ВВП на 4,9%, надходження податку на доходи фізичних осіб та військового збору збільшилися, що призвело до зростання відносного показника до 8,1%.

Прогнозний обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) формується на основі основних макроекономічних та соціальних показників розвитку України, а також враховуючи базу та ставки оподаткування доходів фізичних осіб, визначені положеннями Податкового кодексу України.

Прогнозування обсягу надходжень податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) базується на використанні економіко-математичних моделей, які враховують недавні законодавчі зміни. Основними складовими бази оподаткування ПДФО є доходи від заробітної плати та грошового забезпечення, доходи від процентів та інші доходи.

Для прогнозування ПДФО від доходів у вигляді заробітної плати та грошового забезпечення використовуються основні макроекономічні показники соціального розвитку країни, такі як фонд оплати праці, середньомісячна заробітна плата і індекс споживчих цін. Додатково враховуються дані від Державної фіскальної служби України, такі як допомога з тимчасової непрацездатності, винагороди за цивільно-правовими договорами та інші.

Прогнозування ПДФО від доходів у вигляді процентів враховує дані про процентні витрати банків за кошти фізичних осіб, що подаються Національним банком України.

Основні фактори, що впливають на надходження ПДФО, включають зростання витрат на оплату праці, підвищення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму, зростання доходів низькооплачуваних верств населення через державне підвищення мінімальних соціальних гарантій, а також збільшення змішаних доходів домашніх господарств через індивідуальну підприємницьку діяльність.

Зазначено, що військовий збір (1,5%) діє тимчасово з серпня 2014 року і обчислюється за однією базою, що використовується для ПДФО від різних видів доходів. Його існування пов'язане із реформою Збройних Сил України і завершується прийняттям відповідного рішення Верховної Ради[16].

Прогнозні обсяги надходжень податку та збору на доходи фізичних осіб, за винятком ПДФО із грошового забезпечення військовослужбовців та доходів у вигляді процентів, оцінюються за допомогою наступної формули:

$$PDFO(i)=17{,}52556*ZARPLATA(i)*WORKERS(i)*STAVKA(i) - 9459{,}936*DUMMY(i) - 6914{,}581 \quad (3.1)$$

де і – порядковий номер року у прогнозному періоді;

PDFO – річний обсяг надходжень ПДФО за винятком ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців та відсотків за депозитами у і-му році;

ZARPLATA – середня заробітна плата штатних працівників;

WORKERS – середньооблікова чисельність штатних працівників;

STAVKA – ставка податку та збору (19,5%); DUMMY(i) – фіктивна змінна. [16].

Таблиця 3.2

Результати прогнозування на середньостроковий період[16]:

Рік	Середня заробітна плата штатних працівників, грн (*ZARPLATA$_i$*)*	Середньооблікова чисельність штатних працівників, млн осіб (*WORKERS$_i$*)**	Ставка податку та збору на доходи фізичних осіб (*STAVKA$_i$*)	Фіктивна змінна, що відображає зміну структури даних (*DUMMY$_i$*)	Фактичні\прогнозні\очікувані надходження ПДФО (без податку з грошового забезпечення військовослужбовців та відсотків за депозитами) до зведеного бюджету***, млн грн
2010	2 239,0	10,758	0,15	1	49 042,4
2011	2 633,0	10,556	0,15	1	57 927,1
2012	3 026,0	10,589	0,15	1	65 719,7
2013	3 265,0	10,164	0,15	1	69 563,2
2014	3 480,0	8,959	0,15	1	63 885,1
2015	4 195,0	8,065	0,165	1	84 720,2
2016	5 83,0	7,868	0,195	1	121 442,8
2017	104,0	7,679	0,195	1	169 269,2
2018	8 865,0	7,662	0,195	1	212 826,6
2019	10 497,0	7,443	0,195	1	254 498,6
2020	11 591,0	7,345	0,195	1	271 396,0
2021	14 014,0	7,096	0,195	1	326 483,1
2022	14 847,0	6,342	0,195	1	305 489,3
2023	18 312,0	6,328	0,195	1	380 040,0

Рік	Середня заробітна плата штатних працівників, грн (*ZARPLATA*$_i$)*	Середньооблікова чисельність штатних працівників, млн осіб (*WORKERS*$_i$)**	Ставка податку та збору на доходи фізичних осіб (*STAVKA*$_i$)	Фіктивна змінна, що відображає зміну структури даних (*DUMMY*$_i$)	Фактичні\прогнозні\очікувані надходження ПДФО (без податку з грошового забезпечення військовослужбовців та відсотків за депозитами) до зведеного бюджету***, млн грн
2023	18 118,0	6,146	0,195	1	369 104,9
2024 рік	21 852,0	6,146	0,195	1	442 607,1

До зведеного бюджету прогнозні надходження у 2024 податку та збору на доходи фізичних осіб (без врахування податку із грошового забезпечення військовослужбовців та доходів у вигляді процентів) становитимуть 442 607,1 млн гривень.

Прогнозний обсяг грошового забезпечення військовослужбовців (із врахуванням компенсації податку на доходи фізичних осіб) становитиме 887 391 млн гривень [16].

Податок на доходи фізичних осіб із грошового забезпечення військовослужбовців = 135 364,8 млн грн:

(887 391 млн грн / 1,18 * 18%) = 135 364,8 млн грн

Таким чином, у контексті прогнозування надходжень податку на доходи фізичних осіб на середньостроковий період (зазначений у таблиці 3.2), враховуючи основні макроекономічні та соціальні показники розвитку України, можна визначити кілька ключових висновків:

Динаміка показників ПДФО: Прогнозні обсяги надходжень ПДФО враховують різні складові, такі як доходи від заробітної плати, грошового забезпечення, процентів та інших джерел. Результати прогнозу показують деяке зростання обсягів ПДФО протягом середньострокового періоду.

Фактори впливу на надходження ПДФО: Зазначено, що основні фактори, що впливають на надходження ПДФО, включають зростання витрат на оплату праці, підвищення мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму, а також підвищення доходів низькооплачуваних верств населення. Ці фактори можуть бути важливими для визначення обсягів оподаткування та стабільності фінансової системи.

Військовий збір: військовий збір (1,5%) є тимчасовим і пов'язаним із реформою Збройних Сил України. Його існування має завершитися прийняттям відповідного рішення Верховної Ради.

Методологія прогнозування: Висновки також можна зробити щодо методології прогнозування, де використовуються економіко-математичні моделі для різних складових бази оподаткування ПДФО. Деталі формули прогнозу розкривають важливі параметри, такі як середня заробітна плата, чисельність працівників та ставка податку.

Зростання відносного показника: Варто відзначити, що, незважаючи на зменшення номінального ВВП в 2022 році, відносний показник надходжень ПДФО та військового збору збільшився, досягнувши 8,1%. Це може свідчити про ефективність податкових механізмів та їх адаптацію до змін у економічному середовищі.

Отже, прогнозні дані вказують на певний ріст обсягів надходжень ПДФО на середньостроковий період, проте важливо продовжувати моніторити економічні та соціальні тенденції для адекватного реагування на можливі зміни у фінансовому оточенні.

4. Зарубіжний досвід прогнозування податку на доходи фізичних осіб

В міжнародній практиці визнається єдиний прототип системи оподаткування доходів фізичних осіб, яким є податок на особистий дохід (Personal Income Tax, PIT). Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) відображає вітчизняну систему оподаткування, і його можна розглядати як внутрішню адаптацію PIT. Усі розвинуті країни використовують систему оподаткування PIT, проте з різними правилами. При аналізі міжнародного досвіду щодо PIT слід звернути увагу на ключові аспекти, серед яких:

-рівень оподаткування особистих доходів;

-підходи до визначення об'єкта оподаткування;

-фіскальна значущість системи;

-об'єкти оподаткування;

-особливості надання податкових пільг та податкового кредиту.

Державу можна характеризувати та порівнювати з іншими за допомогою універсального показника - рівня податкового навантаження, який визначається як відсоток від загального доходу, сплачений у вигляді податків. Цей показник є важливим з трьох причин. По-перше, він дозволяє аналізувати державу за моделями централізації, такими як західноєвропейська, скандинавська та американська. По-друге, оскільки основним елементом податкового навантаження є прямий податок на доходи (PIT) з базою оподаткування в доходах населення, цей показник вказує на обтяження доходів населення податками. По-третє, він відображає еквівалентну величину коштів, яку населення отримує для споживання та заощаджень після оподаткування [33].

Важливо враховувати, що в кожній державі існують додаткові платежі та пільги, які впливають на загальне податкове навантаження. Тому в міжнародній практиці, зокрема в Європейському союзі, використовуються два підходи. Перший - Implicit Tax Rate (ITR), який включає всі платежі, нараховані та утримані з

заробітної плати, та подає структуризований показник. Інший - ефективна податкова ставка або податковий клин, що враховує додаткові платежі та пільги, кориговані на заробітну плату.[33].

Зарубіжний досвід прогнозування податку на доходи фізичних осіб (PIT) є важливим аспектом для ефективного фіскального управління та планування бюджету. Різні країни використовують різноманітні методи та підходи до прогнозування PIT, а також враховують економічні та соціальні фактори для точніших результатів. Нижче представлено деякі засоби та практики, які використовуються в цьому контексті:

-Моделі економічного прогнозування: Багато країн використовують економічні моделі для прогнозування загального рівня доходів та здатності населення сплачувати податки. Ці моделі враховують такі економічні показники, як ВВП, рівень безробіття, інфляція та інші, щоб визначити очікуваний рівень доходу.

-Аналіз змін законодавства: Зміни в податковому законодавстві можуть суттєво впливати на обсяги доходів, які підлягають оподаткуванню. Деякі країни використовують аналіз імпакту податкових змін для прогнозування впливу на загальні обсяги PIT.

-Моніторинг ринку праці: Аналіз ринку праці, зокрема заробітної плати та зайнятості, є ключовим для оцінки потенційного податкового навантаження на населення. Тенденції у сфері зайнятості та зарплат допомагають прогнозувати, які частини населення будуть платити більше податків.

-Врахування демографічних факторів: Демографічні зміни, такі як зростання або зменшення населення, впливають на обсяги податків. Прогнозування рівня доходу, що базується на демографічних показниках, може бути важливим для точного PIT прогнозу.

-Аналіз соціальних витрат: Врахування соціальних програм та витрат також важливе при прогнозуванні PIT. Зрозуміння того, які частини населення

користуються соціальними послугами, допомагає визначити оптимальні рівні оподаткування.

Усі ці методи та практики використовуються в комбінації для розроблення прогнозів PIT, спрямованих на забезпечення адекватного фіскального планування та управління бюджетом відповідно до конкретних умов та потреб кожної країни.

Розглянемо детальніше про зарубіжний досвід прогнозування на прикладі Польщі. Національна адміністрація податків у Польщі (Krajowa Administracja Skarbowa) використовує різні підходи та інструменти для прогнозування податку на доходи фізичних осіб (PIT). Ось деякі аспекти польського досвіду у цьому напрямку:

-Економічні моделі та прогнозування економічного зростання:

Польща використовує економічні моделі для прогнозування загального економічного зростання та рівня зайнятості. Ці прогнози є основою для оцінки очікуваного рівня доходу населення, що може бути обкладене податком.

-Аналіз змін у податковому законодавстві:

При внесенні змін до податкового законодавства у Польщі, проводиться аналіз їхнього можливого впливу на обсяги PIT. Це включає в себе ретельне вивчення новацій, ставок оподаткування та інших параметрів, які можуть вплинути на податкові надходження.

-Аналіз зайнятості та заробітної плати:

Польща враховує ринкові тенденції щодо зайнятості та рівня заробітної плати. Аналізується розподіл доходів серед різних груп населення, що дозволяє прогнозувати, які частини населення сплачуватимуть більше податків.

-Аналіз демографічних та соціальних змін:

Зміни в демографії та соціальному складі населення також враховуються при прогнозуванні PIT. Наприклад, пенсійні реформи або соціальні програми можуть вплинути на рівень оподаткування.

-Технологічні інновації та аналіз даних:

В останні роки Польща активно впроваджує технологічні інновації для збору та аналізу даних з метою прогнозування податкових надходжень. Використання аналітики та штучного інтелекту може поліпшити точність прогнозування.

Всі ці елементи об'єднуються для розроблення комплексного підходу до прогнозування PIT у Польщі, що допомагає управлінню бюджетом та реагуванню на зміни в економіці та соціумі[33].

Порівняння систем прогнозування податку на доходи фізичних осіб (PIT) в Польщі та Україні може включати різні аспекти, враховуючи особливості кожної країни:

-Економічні моделі та прогнозування:

Польща: Використовує економічні моделі для прогнозування загального економічного зростання та зайнятості.

Україна: Також використовує економічні моделі, але може мати виклики через нестабільність та великі коливання в економіці.

-Аналіз змін у податковому законодавстві:

Польща: Звертає увагу на аналіз змін у податковому законодавстві та їхнього впливу на обсяги PIT.

Україна: Також здійснює аналіз податкового законодавства, але може виникати нестабільність через часті зміни в законодавстві.

-Аналіз зайнятості та заробітної плати:

Польща: Аналізує ринкові тенденції щодо зайнятості та рівня заробітної плати.

Україна: Сталі проблеми високої тіньової економіки та низьких рівнів заробітної плати можуть впливати на точність прогнозів.

-Аналіз демографічних та соціальних змін:

Польща: Враховує демографічні та соціальні зміни при прогнозуванні PIT.

Україна: Зміни в демографії та велика залежність від міграції можуть впливати на прогнози.

-Технологічні інновації та аналіз даних:

Польща: Використовує технологічні інновації для збору та аналізу даних для покращення точності прогнозів.

Україна: Останнім часом вдосконалює використання технологій, але може потребувати подальшого розвитку в цьому напрямку.

Загалом, обидві країни використовують сучасні методи та практики для прогнозування PIT, проте Україна може стикатися з особливими викликами, пов'язаними з економічною та політичною нестабільністю.

Зарубіжний досвід прогнозування податку на доходи фізичних осіб (PIT) свідчить про важливість цього аспекту для ефективного фіскального управління та планування бюджету. Різні країни застосовують різноманітні методи та підходи, враховуючи економічні та соціальні фактори для досягнення точніших результатів. Моделі економічного прогнозування, аналіз законодавства, моніторинг ринку праці, врахування демографічних та соціальних факторів, а також аналіз соціальних витрат - всі ці методи використовуються в комбінації для розроблення прогнозів PIT. На прикладі Польщі виділяється використання економічних моделей, аналіз змін у податковому законодавстві, моніторинг ринку праці, аналіз демографічних та соціальних змін, а також активне впровадження технологічних інновацій.

Порівнюючи системи прогнозування PIT в Польщі та Україні, можна визначити спільні та відмінні аспекти. Обидві країни використовують економічні моделі, проводять аналіз змін у податковому законодавстві та аналізують ринок праці. Однак Україна може стикатися з викликами через економічну та політичну нестабільність, що може вплинути на точність прогнозів. Загалом, обидві країни вдосконалюють використання технологій для підвищення точності прогнозів, проте Україна може потребувати подальшого розвитку в цьому напрямку.

5. Напрями вдосконалення системи прогнозування податку на доходи фізичних осіб.

Сучасний механізм податкового регулювання представляє собою комплекс організаційно-правових норм, принципів, методів, та форм, які включають у себе суб’єкти та об’єкти державного впливу на податкові відносини. Цей механізм функціонує за допомогою різноманітних інструментів з метою сприяння соціально-економічному розвитку суспільства.

Сучасна інтерпретація вітчизняних принципів побудови відносин в сфері податкового регулювання представлена в Податковому кодексі України . Фінансовими інструментами реалізації принципів оподаткування є податки і збори, а важелями дії ставки податків і зборів, порядок їх обчислення і сплати, пільги і санкції. Складові податкового механізму – це податкове законодавство, податкове планування і прогнозування, управління податками, податкові санкції, податкові норми і нормативи при реалізації податкової політики мають дотримуватися принципів оподаткування [10].

До широко використовуваних методів податкового регулювання належать:

-надання податкових кредитів для стимулювання інвестицій;

-визначення та встановлення різних рівнів оподаткування;

-відкладення сплати податків і зборів на певний час;

-проведення податкової амністії;

-укладення міжнародних угод щодо уникнення подвійного оподаткування;

-встановлення періодів податкових канікул;

-застосування податкових відрахувань.

Форми податкового регулювання поділяються на прямі та опосередковані впливи. Суб’єктами цього регулювання є Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державна фіскальна служба України та органи місцевого самоврядування. Об'єктами податкового регулювання є

споживання, доходи, майно, використання природних ресурсів, розподілений прибуток та капітал.

В Україні, в рамках загального механізму податкового регулювання, можна виділити різні механізми та класифікувати їх в залежності від масштабу регулюючого впливу, такі як системні, комплексні та локальні механізми.

Рис.5.1 Механізм податкового регулювання [12]

Системні механізми податкового регулювання, які вбудовані в українську систему оподаткування, охоплюють структуру самої системи оподаткування. Це включає в себе розподіл між загальнодержавними та місцевими податками і зборами, прямими та непрямими податками, оподаткуванням майна і капіталу, а також оподаткуванням юридичних та фізичних осіб.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності є особливим механізмом, який замінює сплату окремих податків і зборів, встановлюючи замість цього сплату єдиного податку та одночасно застосовуючи спрощений облік та звітність.

До комплексних механізмів податкового регулювання відносяться спеціальні режими оподаткування, такі як у галузі сільського та лісового господарства, рибальства, а також у сфері виробів мистецтва, предметів колекціонування або антикваріату. Також до комплексних механізмів входить оподаткування платників податків в умовах угоди про розподіл продукції.

Згідно діючого податкового законодавства в Україні через механізм спеціальних режимів оподаткування регулюється діяльність у сфері сільського та лісового господарства, рибальства, а також діяльності щодо виробів мистецтва, предметів колекціонування або антикваріату. Такий механізм податкового регулювання включає систему заходів, що визначають особливий порядок оподаткування окремих категорій господарюючих суб'єктів, які відповідають певним критеріям, шляхом надання таким платникам податків і зборів особливого порядку визначення елементів податку та збору, звільнення від сплати окремих податків та зборів [11]. Механізм податкового регулювання складається з різноманітних елементів, представлених окремими інструментами податкового кодексу України. Визначальний вплив на ефективність цього регулювання має правове середовище. З точки зору економічного і адміністративного підходів, інструменти податкового регулювання можна класифікувати на:

Загальний рівень оподаткування, що впливає на економічні процеси.

Структура системи податків і зборів, яка визначає загальнодержавні та місцеві податки і збори.

Співвідношення прямих і непрямих податків, розподіл податкового навантаження на виробника і споживача.

Ставка податку, яка є одним з ключових інструментів регулювання через встановлення базових, граничних, абсолютних та відносних ставок податків.

-Податкові пільги.

-Визначення складу платників податків і зборів.

-Порядок нарахування, утримання та сплати податків і зборів.

-Об'єкти оподаткування.

-Порядок визначення бази оподаткування.

-Строки сплати податків і зборів.

Порядок обчислення суми податку чи збору, який може враховувати державні соціальні стандарти, такі як мінімальна заробітна плата та прожитковий мінімум для працездатної особи.

-Податковий контроль.

-Відповідальність.

-Податкові знижки.

Права, обов'язки і відповідальність посадових осіб контролюючих органів.

Обов'язки і права платників податків, які впливають на їхню поведінку через встановлення зобов'язань і прав.

Аналіз податкової політики в інших країнах вказує на домінантні тенденції у змінах механізмів податкового регулювання, такі як зниження загальних ставок оподаткування, витрат на дотримання норм податкового законодавства та кількості податкових платежів.

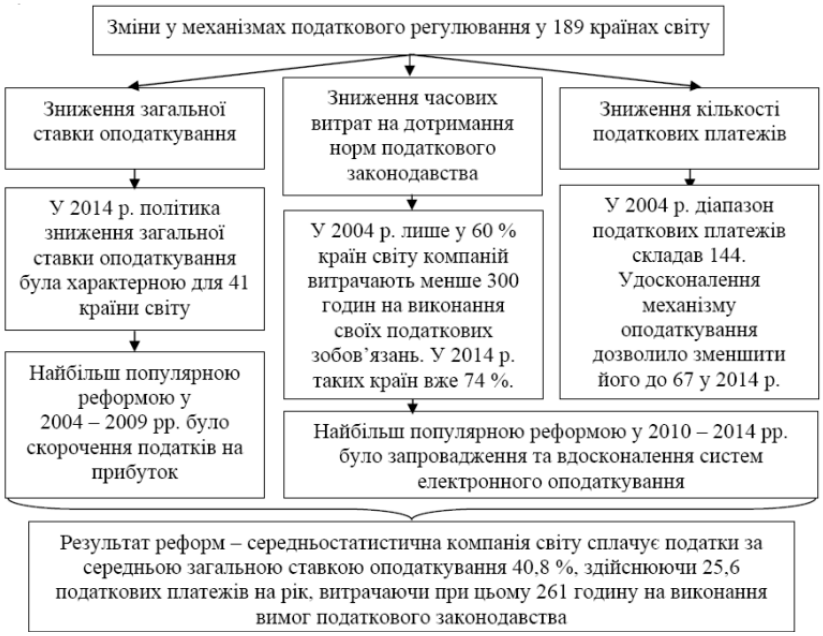

Рис.5.2. Сучасні тенденції у зміні механізмів податкового регулювання у 189 країнах світу [12]

В рамках реформ велика увага приділяється інформатизації процесів оподаткування, і як результат, у 2014 році 84 країни всього світу повністю впровадили системи електронного декларування та сплати податкових зобов'язань. Ці реформи призвели до зниження середньої загальної ставки оподаткування, зменшення кількості податкових платежів на рік та скорочення витрат часу на виконання вимог податкового законодавства. Це дозволило середньостатистичним компаніям світу сплачувати податки за середньою загальною ставкою оподаткування 40,8%, здійснювати 25,6 податкових платежів на рік та витрачати при цьому 261 годину на виконання вимог податкового законодавства.

Важливо враховувати ці міжнародні тенденції податкового регулювання при формуванні стратегії розвитку державних фінансів України. У міжнародних реформах податкових систем надається велика увага розробці механізмів протидії розмиванню оподатковуваної бази і виведенню прибутків із під оподаткування. Це актуально через значні втрати держав від недоотриманих податків у сумі приблизно

100-240 млрд. дол. США щорічно. Отже, уряди іноземних країн спрямовують свої зусилля на боротьбу з шахрайством та ухиленням від сплати податків, покращення прозорості і визначеності в сфері оподаткування для підприємців та держав, підсилення співпраці в звітності транснаціональних корпорацій, припинення недобросовісних податкових практик, удосконалення правил трансферного ціноутворення для запобігання використанню об'єктів для ухилення від оподаткування у низько- чи безоподаткованих юрисдикціях.

Незважаючи на значні успіхи у проведенні вітчизняної податкової реформи за підсумками 9 місяців 2015 р. (прогрес виконання задач на 2015 р. - 69%) суспільне сприйняття її результатів бажає кращого. Лише 23,5 % опитаних дослідницькою компанією TNS на замовлення Проектного офісу Національної ради реформ респондентів зазначити, що вони бачать активні або повільні зміни в оподаткуванні. Натомість 76,5 % респондентів вважають, що змін в реформованій податковій сфері майже не має або зовсім не має. По завершенню 3 кварталу 2015 р. вимога приведення системи оподаткування ПДВ у відповідність до вимог законодавства ЄС виконана на 25% (розроблено законопроект). Сутність вимоги полягає в тому, 6 що Директиви 112 та 45 правил ПДВ не містять грошової застави зобов'язання з ПДВ. Міністерство фінансів України встановило обов'язковий депозит ПДВ у вигляді авансових платежів, а в Європейському Союзі тільки ПДВ рахунок-фактура підтверджує право на залік[11].

Введено особисту фінансову відповідальність працівників Державної фіскальної служби України за втрати, понесені платниками податків через незаконні дії або бездіяльність таких працівників.

В сучасних умовах вітчизняний механізм податкового регулювання втрачає ефективність з таких причин:

Платники податків не довіряють державній фінансовій політиці через часті зміни в податковому законодавстві.

Невигідні умови переходу з «тіньового сектору» до офіційного, оскільки останній передбачає вищі ставки оподаткування.

Сучасне податкове регулювання повинно бути адаптоване до цих реалій та враховувати втрати в 2016 році, такі як:

Зменшення відрахувань Національного банку України до Державного бюджету.

Збільшення витрат на субсидії населенню.

Відсутність позитивного впливу інфляційного та девальваційного лагу між бюджетними доходами і витратами в 2016 році.

Зменшення міжнародної фінансової допомоги від іноземних країн та міжнародних фінансових інститутів.

Отже, висновок полягає в тому, що значного зниження податків, принаймні в найближчій перспективі, не передбачається. Ефективність податкового регулювання можлива лише за умови комплексного вирішення проблем у вітчизняній податковій політиці, таких як ліквідація корупції, дієві податкові реформи, мінімізація змін у реалізації податкової політики та інші заходи, що сприяють покращенню обігових коштів бізнесу та забезпечують зрозумілість норм податкового законодавства.

Рис.5.3. Структурна схема змін сучасного механізму податкового регулювання [13]

Необхідно створити план змін у механізмах оподаткування, враховуючи пріоритетність проблем оподаткування, які були визначені під час комунікаційної платформи Цільової команди «Податкова реформа» Національної ради реформ.

Враховуючи реальну ситуацію, можна визначити пріоритетні кроки для впровадження механізмів податкового регулювання:

-Забезпечення максимальної стабільності основних механізмів податкового регулювання.

-Перебудова системи оподаткування заробітної плати з частковим перенесенням податкового тягаря з роботодавця на найманого працівника.

-Усунення тіньового сектору в бізнесі.

-Зміцнення податкового контролю за контрабандою.

-Зменшення податкового тягаря з одночасним пошуком бюджетних компенсацій.

-Своєчасне та прозоре відшкодування ПДВ та розплата наявної бюджетної заборгованості з ПДВ.

-Реалізація акцизної політики відповідно до європейських стандартів.

-Часткове скасування додаткового імпортного збору на товари, за винятком предметів розкоші.

У короткостроковій перспективі необхідним є вирішення наступних проблем в механізмах податкового регулювання:

- відсутність права на зменшення податку на доходи фізичних осіб, сплаченого за кордоном, за умови відсутності угоди про уникнення подвійного оподаткування; - вузьке коло членів сім'ї першого ступеня споріднення для цілей оподаткування спадщини та подарунків;

- дискримінація у механізмі оподаткування доходів резидентів і нерезидентів; - визначення суми податків в залежності не від технічних характеристик, а від їх ринкової вартості;

- запровадження індексації ставок податків і зборів виражених у національній валюті за умови значної інфляції;

- гармонізація акцизного оподаткування до європейського рівня в частині ставок оподаткування;

- уточнення термінології, усунення двозначностей у трактуванні податкового законодавства; - спрощення та покращення формулювання статей Податкового кодексу України;

- особливий механізм відшкодування ПДВ для інвесторів при інвестуванні ресурсів у спорудження виробничих об’єктів;

- спрощення вимог до документування для послуг з низькою доданою вартістю[11].

Отже, розробка та впровадження механізмів податкового регулювання повинні мати комплексний характер, вписуючись у стратегію розвитку фінансів України та взаємодію з інституційними ринковими реформами. Це передбачає створення стимулюючої податкової системи та конкурентоспроможної ринкової структури. В сучасних умовах механізм податкового регулювання має адаптуватися та змінюватися паралельно зі структурними реформами, що взаємодіють з політикою бюджетних видатків та державним борговим стратегічним плануванням, спрямовуючись на досягнення балансу бюджету в короткостроковій перспективі.

Важливо забезпечити тісну взаємодію заходів податкового регулювання з удосконаленням макроекономічного та фінансового регулювання. Це включає забезпечення стабільності грошової одиниці, фінансової відкритості країни, ефективного макроекономічного управління та прозорості в державному управлінні.

6. Критерії успішності прогнозу.

Зважаючи на значущість податку на доходи фізичних осіб для фінансування державного бюджету, важливо визначити критерії успішності прогнозу цього податку. Детальніше розглянемо зазначені критерії:

-Відповідність реальному обсягу зборів:

Ключовим елементом успішного прогнозу є його відповідність реальному обсягу податкових зборів. Це вимагає точного врахування всіх релевантних факторів, таких як рівень зайнятості, рівень заробітної плати, інфляція та інші економічні параметри.

-Точність за часовим горизонтом:

Успішний прогноз повинен бути точним не лише в плані загального обсягу податкових надходжень, але й в часових рамках. Наприклад, короткостроковий прогноз може бути важливим для планування поточного бюджету, тоді як довгостроковий прогноз вказує на тривалі тенденції.

-Еластичність:

Застосування еластичності підходу у прогнозуванні дозволяє врахувати вплив змін у економічних умовах на податкові надходження. Відмінна еластичність дозволяє точніше передбачати реакцію податкової системи на зміни у факторах, таких як заробітна плата чи зайнятість.

-Спроможність передбачення змін у законодавстві:

Успішний прогноз повинен враховувати можливі зміни в податковому законодавстві та їх вплив на податкові надходження. Це важливо, оскільки зміни в законодавстві можуть значно вплинути на структуру та розмір податкових платежів

-Стабільність прогнозу:

Успішний прогноз повинен виявляти стабільність у врахуванні нових даних та корегуванні моделі. Зміни у параметрах моделі повинні бути логічними та відповідати реальним змінам у економіці.

-Відповідність економічним умовам:

Прогноз повинен враховувати економічні та соціальні умови, такі як безробіття, інфляція та рівень зайнятості, для точного передбачення податкових надходжень.

Враховуючи ці критерії, можна оцінити ефективність та точність прогнозу податку на доходи фізичних осіб, що в свою чергу сприятиме раціональному фінансовому плануванню та прийняттю ефективних управлінських рішень.

Наведені критерії успішності прогнозу податку на доходи фізичних осіб визначають ключові аспекти, які важливі для його точності та практичної цінності. Давайте розглянемо докладніше кожен з них:

Відповідність реальному обсягу зборів:

Важливо враховувати різноманітні фактори, такі як рівень зайнятості, заробітна плата, податкові ставки, щоб забезпечити відповідність прогнозу реальному обсягу податкових зборів.

Точність за часовим горизонтом:

Короткострокові та довгострокові прогнози мають різні вимоги. Успішний прогноз повинен бути точним та вчасним, забезпечуючи довіреність інформації на різних етапах планування.

Еластичність:

Застосування еластичності дозволяє враховувати зміни в економічних умовах і адаптувати прогноз до нових обставин.

Спроможність передбачення змін у законодавстві:

Врахування можливих змін в податковому законодавстві дозволяє створювати прогнози, які відповідають реальним умовам і мають практичну цінність для планування.

Стабільність прогнозу:

Стабільність прогнозу важлива для забезпечення надійності та послідовності у врахуванні нових даних та корегуванні моделі.

Відповідність економічним умовам:

Прогноз повинен враховувати широкий спектр економічних та соціальних умов, забезпечуючи повноту інформації для точного передбачення податкових надходжень.

Враховуючи ці аспекти, можна вдосконалити методи прогнозування податку на доходи фізичних осіб, що веде до зростання ефективності фінансового управління та прийняття обґрунтованих економічних рішень.

Отже, розробка прогнозу податку на доходи фізичних осіб є складним завданням, що вимагає комплексного підходу та урахування різноманітних факторів. Визначені критерії успішності, такі як відповідність реальному обсягу зборів, точність за часовим горизонтом, еластичність, спроможність передбачення змін у законодавстві, стабільність прогнозу та відповідність економічним умовам, створюють рамки для раціонального та точного прогнозування. Застосування цих критеріїв допоможе підвищити якість прогнозу та забезпечити більш ефективне управління фінансами та бюджетом.

7. SWOT-аналіз запропонованих заходів впливу.

Однією з найважливіших складових SWOT-аналізу є ідентифікація позитивних і негативних аспектів об'єкта дослідження, таких як його сильні та слабкі сторони, а також визначення можливостей та загроз. Ці аспекти потім представляються у вигляді матриці для зручного узагальнення і стратегічного аналізу.

Суттєвий внесок у забезпечення регулятивного впливу на потенціал ПДФО для соціального захисту населення здійснюється через кілька ключових аспектів: прогресивна система оподаткування доходів населення, рівень податкових ставок ПДФО, механізми податкової підтримки соціально незахищених груп населення та система інструментів ПДФО, спрямованих на стимулювання певних напрямків.

В свою чергу, менш важливими факторами є: простота (складність) ведення податкового обліку з ПДФО, простота «(складність) процедури справляння податку на доходи фізичних осіб податковими органами (податковий контроль)» [15].

Шляхом розгляду факторів ефективності податкового регулювання соціального захисту громадян можна створити SWOT-матрицю для оцінки потенціалу податку на доходи фізичних осіб у досягненні соціальної захисту населення. Шляхом порівняння сильних і слабких сторін регулювального потенціалу ПДФО з можливими перспективами та загрозами механізму впровадження податкової політики відкривається можливість визначити чотири стратегії для поліпшення регулятивного впливу ПДФО на досягнення цілей соціального захисту.

Таблиця 7.1

Матриця SWOT для визначення оцінки потенціалу ПДФО у досягнені мети соціального захисту населення [15]

Зовнішній вплив / Внутрішній вплив	**Можливості** 1. Просте в розумінні податкове законодавство у процесі оподаткування 2. Чітка та стабільно сформована база ПДФО. 3. Вагома роль інструментів податкового контролю у системі методів державного контролю органаційних процссів. 4. Визачений алгоритм державних пріоритетів у справлянні сомального захисту громадян.	**Загрози** 1. Високий ступінь тіньової економіки в державі. 2. Прихування процедури використання коштів держави накопичених в бюджеті. 3. Нераціональний механізм розподілу і перерозподілу коштів між бюджетами за рахунок накопичення ПДФО. 4. Не дієва система моніторингу застосування грошових коштів на різноманітні цілі при справлянні соцальної політики.
Сильні сторони 1. Чітко встановлені об'єкти оподаткування ПДФО, які забезпечують необхідну суму податкових надходжень. 2. Велика база платників податку, яка дає можливість виконувати фіскальну функцю даного податку 3. Чітка і прозора система обліку та моніторингу ПДФО 4. Спрощений механізм стягнення ПДФО	**Стратегія 1** Утворення стійкої фінансової бази за рахунок нарахувань ПДФО до державного бюджету	**Стратетія 2** Пом'якшення «діалогу» між фіскальною службою та платниками податків. удосконалення податкової дисципліни , підвищення зобов'язань органів чинної влади
Слабкі сторони 1. Неефективний процес оподаткування доходів громадян. 2. В недостатній мірі обгрунтовані відсоткові ставки нарахування ПДФО. 3. Незначна дієвість системи податкових інструментів задля підтримки слабких та незахищених категорій громадян. 4. Не в повній мірі розвинена система механімів ПДФО заохочуючого призначения	**Стратегія 3** Введення прогресивної системи оподаткування, редагування способу застосування ПСП та надання податкової знижки.	Стратегія 4 Підтримка діючого способу нарахування податкових ставок та скорочене надання податкових соціальних пільг

Стратегія 1: Створення стабільної фінансової основи шляхом збільшення надходжень від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) до державного бюджету.

Стратегія 2: Згладжування взаємодії між фіскальною службою та платниками податків, вдосконалення податкової дисципліни та підвищення обов'язків владних органів.

Стратегія 3: Впровадження прогресивної системи оподаткування, коригування застосування податкового стимулювання та надання податкових пільг.

Стратегія 4: Підтримка поточного механізму нарахування податкових ставок та обмежене надання податкових соціальних пільг.

Таким чином, результати SWOT-аналізу дозволили встановити чинники, які впливають на результативність податкових надходжень до бюджету, а також визначити наслідки симбіозу «регулятивного потенціалу ПДФО у вирішенні завдань соціального захисту населення та механізму реалізації податкової політики» [15].

На основі отриманих результатів були ідентифіковані переваги та недоліки регулятивного потенціалу податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), а також визначені перспективи та загрози, які можуть виникнути у зв'язку із механізмом впровадження податкової політики. В результаті цього аналізу було розроблено чотири стратегії для подальшого розвитку регулятивного потенціалу ПДФО з метою забезпечення соціального захисту громадян. Крім того, був визначений порядок впровадження цих стратегій.

Отримані результати дослідження вказують на можливість посилення регулятивного впливу ПДФО у досягненні соціального захисту населення, використовуючи переваги самого механізму цього податку. Також передбачається зменшення можливих загроз зовнішнього середовища та ефективне використання можливостей для вдосконалення регулюючого впливу інструментів ПДФО.

Для кращого розуміння природи ПДФО необхідно розглянути структуру доходів і детально розкрити елементи з найвищою вагою в загальному обсязі надходжень. За аналізом даних видно, що ключовим елементом є податок, який надходить від податкових агентів, і включає доходи суб'єкта оподаткування у

вигляді заробітної плати та інших винагород, а також військовий збір. Останній є окремим спеціальним платежем, але враховується в структурі ПДФО за методикою нарахування та сплати.

Ключовим показником при розрахунку прогнозу ПДФО є витрати на заробітну плату, які піддаються коригуванню в залежності від можливих обсягів податкових соціальних пільг.

Спеціальна увага слід приділяти вихідній інформації, яка є ключовою для проведення розрахунків прогнозного показника. З цією метою у таблиці 7.1 подано макроекономічні дані за показником «Фонд оплати праці (ФОП)» на основі даних Укрдержстату.

Таблиця 7.1

Фонд оплати праці в економіці України та витрати на оплату праці впродовж 2016-2019 рр. [15]

Показники	Позначення	Звітний період			Прогнозований період
		2016	2017	2018	2019
Фонд оплати праці (Держстат), млрд. грн	ФОПзаг	489,3	654,6	838,3	1142,7
Витрати на оплату праці (за даними ДПС звіту 1-ДФ), млрд. грн	ВОПзаг	571,4	860,0	1136,8	1240,4
Різниця, млрд. грн	х	-82,1	-205,4	-298,5	-97,7

На перший погляд, може здаватися, що ми маємо справу із схожими та спорідненими показниками, але вони насправді мають протилежний економічний зміст, і, отже, абсолютні значення можуть значно відрізнятися. Декілька показників, які враховуються у витратах на оплату праці, не включаються до складу фонду

оплати праці і, навпаки, деякі складові фонду оплати праці не враховуються у витрати на оплату праці.

Відповідно до методології, після визначення бази оподаткування застосовується номінальна (законодавчо встановлена) ставка податку в розмірі 18%. В кінцевому результаті ми отримуємо суму податку. Після цього до розрахованого результату вносяться корективи (враховуються) на загальну суму податку, що призводить до скорочення податкових зобов'язань.

Основна проблема методики прогнозування ПДФО є в тому, що практично лише одна складова ПДФО, що платять податкові агенти з доходів платника податку у вигляді заробітної плати, передбачується, виходячи з даних табл. 3.2. Разом з тим «усі інші складові ПДФО обчислюються шляхом екстраполяції показників минулих періодів на коефіцієнт росту, тобто застосовується базова техніка прогнозування, яка не здатна забезпечувати точності, особливо в сучасних умовах економічної невизначеності» [11].

Давайте проведемо аналіз порівняння податкових надходжень за роки 2019-2021 з використанням прогнозу Офісу фінансово-економічного аналізу (ОФЕА) та порівняємо його із даними Міністерства фінансів. Кінцевий результат розрахунку податкових надходжень від оподаткування доходів фізичних осіб (ПДФО) представимо у таблиці 7.2

Таблиця 7.2

Прогнозування надходжень податку на доходи фізичних осіб впродовж 2019-2021 рр. [15]

Показник	Звітний період			Прогнозний період		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ПДФО ОФЕА, млн. грн	131684,5	188113,4	244777,2	270286,6	300490,2	337730,6
ПДФО Казначейство, млн.грн	138781,8	185686,1	229900,6	267442,7	300400	334600
Різниця	-7097,3	2427,3	14576,6	2843,9	90,2	3130,6
Відносна похибка, %	-5,1	1,3	6,3	1,1	0,03	0,9

На основі проведених обчислень можна визначити припустимий рівень похибок. Протягом 2016-2018 років цей рівень похибок був вищий, що пояснюється більшою волатильністю економіки та впливом соціально-економічних результатів попередніх періодів.

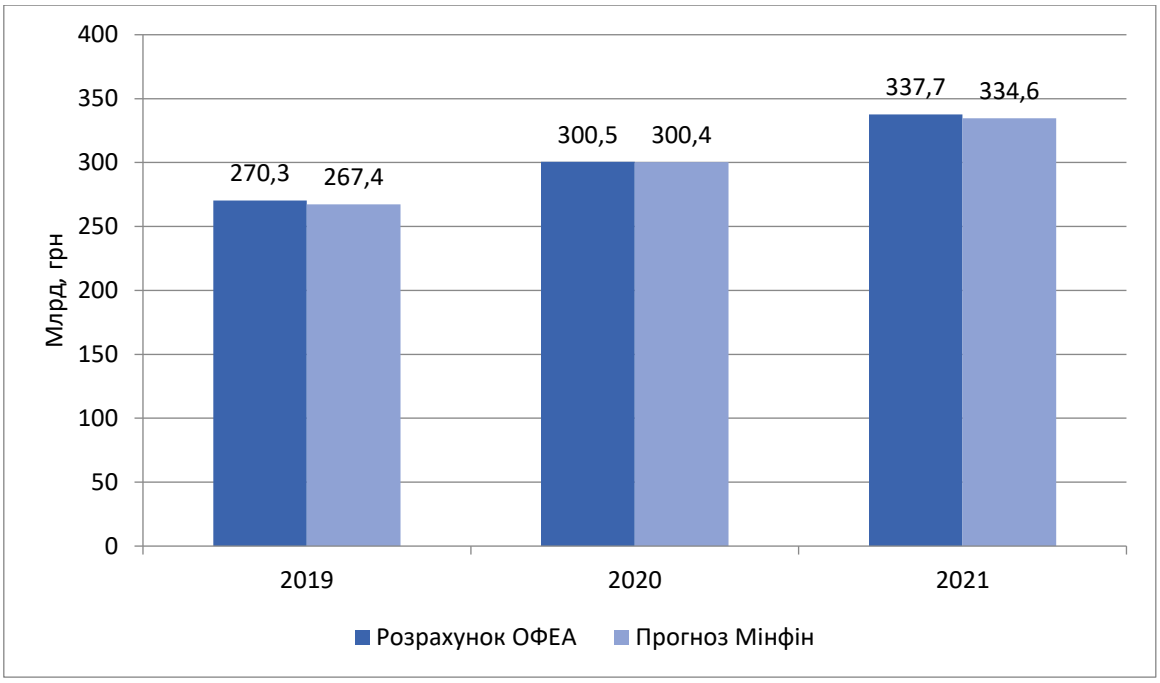

Рис. 7.2. Результати прогнозу податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) за 2019-2021 роки [15]

На рис 7.2 наведено результати прогнозу податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) за 2019-2021 роки, які більш конкретно демонструють результати розрахунків, проведених Офісом фінансово-економічного аналізу (ОФЕА). Ці результати майже однорідні та мають невеликі відхилення в порівнянні з прогнозом Міністерства фінансів. Це ілюструє невелику похибку в інтервалі від 0,03% до 1,1%.

При докладному розгляді результатів прогнозування ПДФО на 2019 рік, отриманих за розрахунками ОФЕА, та їх порівнянні з прогнозом Мінфіну видно, що похибка у розмірі 2,8 млрд гривень пов'язана в основному із військовим збором (рис. 7.3).

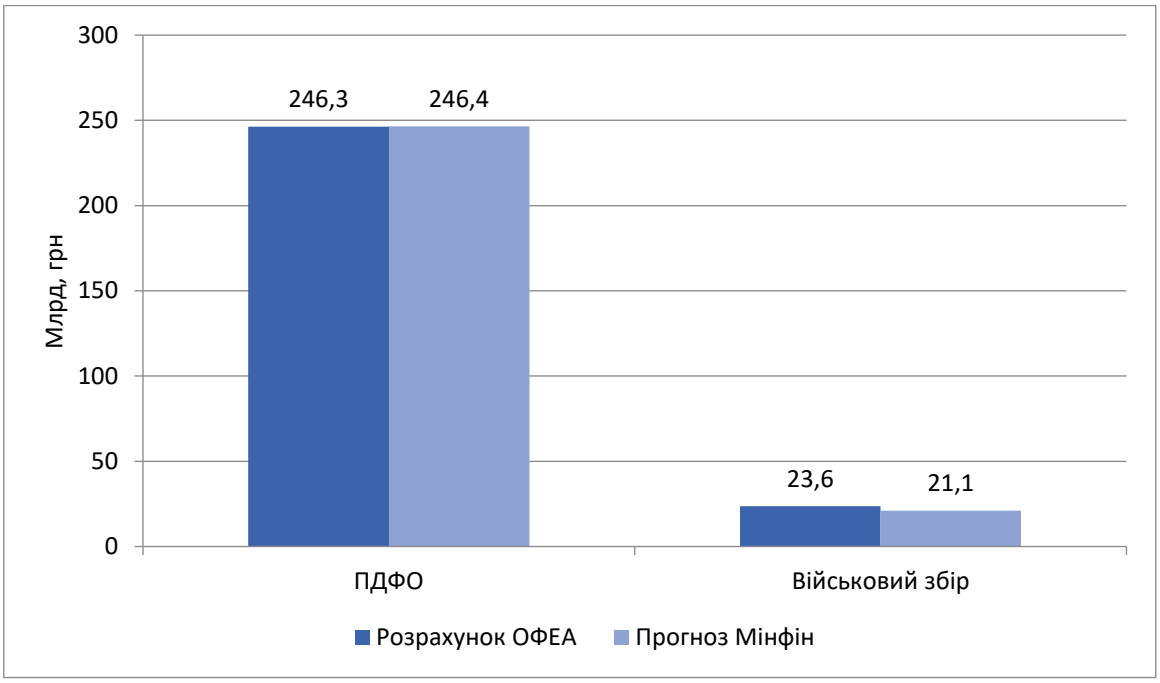

Рис.7.3 Оцінка прогнозу надходжень ПДФО та військового збору у 2019 р., розрахованого ОФЕА, у порівнянні із показниками Мінфіну [15]

Рис. 7.3 вказує на те, що загальний обсяг податку на доходи фізичних осіб за 2019 рік, розрахований за методологією, дуже схожий на прогноз Міністерства фінансів, при цьому розбіжність становить лише 0,1 млрд гривень, а похибка складає 0,04%. З іншого боку, розрахунки щодо військового збору показують відхилення у грошовому еквіваленті в 2,8 млрд гривень і похибку у розмірі 13,3%. Неможливо провести подібне порівняння для 2020-2021 років через те, що індикативні прогнозні показники доходів бюджету фіксуються загальною сумою ПДФО та військового збору.

Важливо зауважити, що невеликі похибки та відносний збіг між результатами прогнозу Міністерства фінансів та Офісу фінансово-економічного аналізу (ОФЕА) не свідчать про високу точність і достовірність самого прогнозу. Вони вказують лише на те, що методологія прогнозування є досить простою.

Використання методу простого коефіцієнту росту в прогнозі створює ризик значного розходження з фактичними значеннями у випадку виявлення волатильності в економіці.

І відносно задовільним таке прогнозування можна приймати лише через те, що ПДФО є одним із сталих джерел наповнення до бюджету. При цьому для підвищення точності прогнозування варто досліджувати та запроваджувати більш розгорнуті методології, які будуть «враховувати окремі елементи формування ПДФО», не тільки користуючись базовим методом коефіцієнтного прогнозування від досягнутого [11].

Під час аналізу та розрахунків індикативних прогнозів на 2020 і 2021 роки враховано припущення про фактори, які впливають на бюджетні показники. Зокрема, для формування доходної частки бюджету, яка включає всі податки та збори з доходів населення, враховуються такі фактори:

Прожитковий мінімум:

За даними на 2020 рік для працездатних осіб: з 01 січня 2020 року прожитковий мінімум становить 2 102 гривень, з 01 липня – 2 184 гривень, з 01 грудня – 2 262 гривень.

Прогнозовано на 2021 рік для працездатних осіб: з 01 січня 2021 року прожитковий мінімум буде складати 2 262 гривень, з 01 липня – 2 341 гривень, з 01 грудня – 2 420 гривень.

Мінімальна заробітна плата:

З 01 січня 2020 року мінімальна заробітна плата становить 4 407 гривень (зростання на 5,6% у порівнянні з попереднім роком).

Прогнозовано на 2021 рік з 01 січня мінімальна заробітна плата буде становити 4 627 гривень (зростання на 5% у порівнянні з попереднім роком).

У висновках можна зазначити, що у системі прогнозування ідентифіковано кілька недоліків:

Ускладнений доступ до інформаційних джерел.

Недостатня достовірність інформації.

Існують ряд відмінностей між діючим податковим законодавством та методичним забезпеченням, включаючи надійність застосовуваних у нинішніх умовах методів прогнозування через коефіцієнт росту. Також виявлені методологічні відхилення між показниками фонду оплати праці та витратами на оплату праці, що може бути пов'язано з недостатністю точного розмежування цих показників при складанні прогнозу.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що прогноз, підготовлений Міністерством фінансів, має прийнятний рівень точності, проте існує значна ризикованість у доступності інформації та певні недоліки врахування соціально-економічного стану країни, що суттєво впливає на рівень доходів платників податку.

Розроблена SWOT-матриця успішно визначила сильні та слабкі сторони системи оподаткування доходів фізичних осіб і виявила можливості та загрози. Це призвело до ідентифікації чотирьох конкретних стратегій, які дозволять підвищити регулятивний потенціал податку на доходи фізичних осіб для досягнення соціального захисту населення та зменшити загрози зовнішнього середовища.

Шляхом порівняння обсягів податків та зборів, сплачених фізичними особами до бюджету протягом звітного періоду 2016-2018 років, та застосування моделі прогнозування надходжень на 2019-2021 роки було показано, що похибки менше великі, оскільки економічна ситуація стала стабільнішою порівняно з попередніми роками.

Дослідження результатів, зокрема розрахунків Офісу фінансово-економічного аналізу (ОФЕА) на 2019-2021 роки, продемонструвало невеликі відхилення, практично синхронізовані з прогнозами Міністерства фінансів, ілюструючи невелику похибку від 0,03% до 1,1%. Однак для поліпшення точності прогнозу необхідно розробляти та впроваджувати більш детальні методики, які враховуватимуть окремі елементи формування податку на доходи фізичних осіб.

Зазначено, що прогнози Мінфіну мають прийнятний рівень точності, але існує значна ризикованість у доступності інформації та певні обмеження врахування соціально-економічного стану країни, що значущим чином впливає на доходи платників податку.

ВИСНОВКИ

У висновку слід зазначити, що прогнозування податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) відіграє ключову роль у системі управління публічними фінансами, сприяючи ефективному плануванню бюджету та забезпеченню стабільної фінансової бази для державних програм і послуг. Врахування різних факторів, таких як економічні тенденції, зміни в законодавстві та заробітній платі, дозволяє урядовим органам зробити реалістичні прогнози податкових надходжень.

Податкова політика, визначена відповідними нормативними актами, є ключовим інструментом управління фінансовими ресурсами держави. Здійснення ефективної податкової політики має на меті забезпечення стабільності бюджету, підтримку соціальної справедливості, фіскальної стабільності та регулювання економіки.

Міністерство фінансів України відіграє ключову роль у формуванні та впровадженні податкової політики країни, спрямованої на збільшення ефективності та стабільності податкової системи, покращення якості податкового адміністрування та накопичення ресурсів для виконання національних завдань.

Заходи, передбачені у Стратегії реформування системи управління державними фінансами, вказують на напрямки розвитку податкової політики в найближчі роки, зокрема, на підкреслення ефективності, прогнозованості та стабільності системи. Це є важливим кроком у розвитку економіки країни та забезпеченні сталого фінансового розвитку.

Розроблена методика прогнозування надходжень податку на доходи фізичних осіб включає п'ять етапів, кожен з яких уважно розглядає різні аспекти оподаткування. На першому етапі визначають прогнозовані надходження, враховуючи розрахункову базу оподаткування та номінальну ставку податку. Другий етап аналізує втрати від отримання податкового кредиту, третій - розглядає очікувані надходження від додаткового доходу. Четвертий етап фокусується на

прогнозуванні надходжень від підприємницької діяльності, а п'ятий - враховує очікувані надходження від військовослужбовців та інших категорій громадян.

Комплексний підхід до прогнозування, який враховує зміни в законодавстві та тенденції розвитку економіки, забезпечує точні та обґрунтовані прогнози. Це має вирішальне значення для ефективного бюджетування та раціонального використання фінансових ресурсів, забезпечуючи стабільність та ефективність у використанні бюджетних коштів. Розроблена методика може бути використана податковими органами та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення надійності та гнучкості системи прогнозування податкових надходжень в умовах змін у соціально-економічному середовищі.

У рамках прогнозування надходжень податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) на середньостроковий період, що вказаний у таблиці 3.2 та враховуючи ключові макроекономічні та соціальні показники розвитку України, можна сформулювати кілька основних висновків:

Динаміка ПДФО: Прогнозні обсяги надходжень ПДФО враховують різні компоненти, такі як доходи від заробітної плати, грошового забезпечення, процентів та інших джерел. Прогноз показує певне зростання обсягів ПДФО протягом середньострокового періоду.

Фактори впливу на надходження ПДФО: Основні фактори, які впливають на надходження ПДФО, включають зростання витрат на оплату праці, підвищення мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму, а також підвищення доходів низькооплачуваних верств населення. Ці фактори визначають обсяги оподаткування та впливають на стабільність фінансової системи.

Військовий збір: Зазначено, що військовий збір (1,5%) є тимчасовим і пов'язаним із реформою Збройних Сил України. Його існування має завершитися прийняттям відповідного рішення Верховної Ради.

Методологія прогнозування: Висновки стосовно методології прогнозування, де використовуються економіко-математичні моделі для різних складових бази

оподаткування ПДФО, розкривають важливі параметри, такі як середня заробітна плата, чисельність працівників та ставка податку.

Зростання відносного показника: Незважаючи на зменшення номінального ВВП в 2022 році, відносний показник надходжень ПДФО та військового збору збільшився до 8,1%. Це може свідчити про ефективність податкових механізмів та їх адаптацію до змін у економічному середовищі.

Прогнозні дані вказують на певний ріст обсягів надходжень ПДФО на середньостроковий період, і важливо продовжувати вивчати економічні та соціальні тенденції для адекватного реагування на можливі зміни у фінансовому оточенню.

Розвиток та впровадження механізмів податкового регулювання повинні мати всебічний характер та відповідати стратегії розвитку фінансів України, узгоджуючись із системними інституційними ринковими реформами. Це означає створення ефективної податкової системи та конкурентоспроможної ринкової структури. В умовах сучасності механізм податкового регулювання повинен пристосовуватися та змінюватися паралельно зі структурними реформами, взаємодіючи із стратегією бюджетних видатків та стратегічним плануванням державного боргу, спрямовуючись на досягнення бюджетного балансу в короткостроковій перспективі.

Важливо забезпечити тісну взаємодію заходів податкового регулювання із поліпшенням макроекономічного та фінансового регулювання. Це включає збереження стабільності грошової одиниці, фінансову відкритість країни, ефективне макроекономічне управління та прозорість у державному управлінні.

У підсумку слід відзначити, що розробка прогнозу податку на доходи фізичних осіб є складним завданням, що вимагає комплексного підходу та урахування різноманітних факторів. Визначені критерії успішності, такі як відповідність реальному обсягу зборів, точність за часовим горизонтом, еластичність, спроможність передбачення змін у законодавстві, стабільність

прогнозу та відповідність економічним умовам, визначають рамки для раціонального та точного прогнозування. Використання цих критеріїв допоможе підвищити якість прогнозу та забезпечити більш ефективне управління фінансами та бюджетом.

SWOT-аналіз системи оподаткування доходів фізичних осіб виявив її сильні та слабкі сторони, а також надав інформацію щодо можливостей та загроз. Це призвело до розробки чотирьох конкретних стратегій, спрямованих на підвищення регулятивного потенціалу податку на доходи фізичних осіб для досягнення соціального захисту населення та зменшення ризиків зовнішнього середовища.

Порівняльний аналіз оподаткування фізичних осіб у звітному періоді 2016-2018 років та моделювання надходжень на 2019-2021 роки показав менші похибки, оскільки економічна ситуація стала більш стабільною порівняно з попередніми роками. Результати дослідження, зокрема аналізу Офісу фінансово-економічного аналізу (ОФЕА) на 2019-2021 роки, відображають невеликі відхилення, практично синхронізовані з прогнозами Міністерства фінансів, ілюструючи невелику похибку від 0,03% до 1,1%. Проте для підвищення точності прогнозу необхідно розробляти та впроваджувати більш детальні методики, які враховуватимуть окремі аспекти формування податку на доходи фізичних осіб. Важливо відзначити, що прогнози Міністерства фінансів, хоч і демонструють задовільний рівень точності, все ж піддаються ризикам, пов'язаним із доступністю інформації та обмеженнями врахування соціально-економічного стану країни, що може впливати на доходи платників податку.

Список використаних джерел

1.Клокар О. О. бойко С. В. Кеменяш І. Г. Рущишин Н. М. Податковий менеджмент. Львів : СПОЛОМ, 2017. 46 с. URL: https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/29393/4/tema2.pdf (дата звернення: 01.11.2023).

2. Гончарова Р. А. Аналіз податкового навантаження в системі оцінювання якості податкової політики держави. Вісник СумДУ. Серія «Економіка».2021. No3. С.203–210. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86774/1/Goncharova_taxes.pdf (дата звернення:31.11.2023).

3.Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. No 375. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text(дата звернення:31.11.2023).

4.Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. No 1805-р.URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text(дата звернення:31.11.2023).

5. Мінімальна зарплата в Україні. https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/ (дата звернення:31.03.2023).

6. Ревенко Д. Структурний підхід до моделювання стійкості соціально-економічних систем.Проблеми системного підходу в економіці.2018. No 6(68). С.225–230.URL:https://doi.org/10.32782/2520-2200/2018-6-35(дата звернення:31.11.2023).

7. Найденко А. Є. Стимули та обмеження у оподаткуванні доходів фізичних осіб. Податки та фінансове право. 2010. № 4. С.301–306. (дата звернення:31.11.2023).

8. Іванов Ю.Б , Тищенко О.М , Грачов О.В. Податкове регулювання соціального розвитку: світовий досвід та тенденції в Україні: монографія. Х.: ІНЖЕК, 2017. 496 с.

9. Іванов Ю.Б . Податкове регулювання соціального розвитку: світовий досвід та тенденції в Україні: монографія. Х.: ІНЖЕК, 2019. 172 с.

10. Податковий кодекс України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.(дата звернення: 22.11.2023).

11. Нікітішин А. О.. Основні напрями вдосконалення механізму податкового регулювання. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2016/28.pdf (дата звернення: 23.11.2023).

12. The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. URL: http://www.doingbusiness.org/~/media/GIAWB/ (date of access: 15.11.2023).

13. Крючкова Н.М. Прогнозування і вплив зміни податкової політики на соціально-економічні показники України. АКАДЕМІЧНІ ВІЗІЇ. 2023. № 18. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/504/464 (дата звернення: 16.11.2023).

14. Бюджетні орієнтири для складання проектів місцевих бюджетів на 2023 рік. URL: https://auc.org.ua/novyna/byudzhetni-oriyentyry-dlya-skladannya-proektiv-miscevyh-byudzhetiv-na-2023-rik (дата звернення: 22.11.2023).

15. Кондратюк О.І. Податок на доходи фізичних осіб та його роль у формуванні доходів державного та місцевих бюджетів. 2020. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/10783/1/Kondratiuk%20_OI_KR_072_2020.pdf (дата звернення: 29.11.2023).

16. Проект Закону про Державний бюджет України на 2024 рік. URL: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42796 (дата звернення: 21.11.2023).

17.Зварич О. В. Методологічні основи прогнозування надходжень податку з доходів фізичних осіб. Бюджетна політика. 2015. URL: https://npndfi.org.ua/docs/NP_09_03_012_uk.pdf (дата звернення: 21.11.2023).

18. Зварич О.В. Податкові надходження: методологія прогнозування. Монографія, 2013. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/149246802.pdf (дата звернення: 21.11.2023).

19. Іванов Ю.Б., Швабій К.І. Нагальні проблеми формування податкової політики держави в Україні. Фінанси України. 2017. № 5. С. 39-52.

20. Варналій З.С. Реформування податкової системи України в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів. Теоретичні та прикладні питання економіки. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2011. С. 69-76.

21. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки. Вісник КНТЕУ. 2016. №. 5. С. 5-18.

22. Марущак А., Олексій У. Науково-нормативні підходи до визначення податкової політики. Юридичний вісник. 2021. №1. С.101-107.

23. Мискін Ю. І. Ідентифікація цільової спрямованості державної податкової політики України. Формування ринкових відносин в Україні. 2018. № 4. С. 16-24. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2018_4_4. (дата звернення:31.11.2023).

24. Соколовська А.М., Кощук Т.В. Податкова політика в Україні в контексті тенденції реформування оподаткування у країнах ЄС. Фінанси України. №1. 2012. С. 94-115.

25. Господарський кодекс України: веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення:31.11.2023).

26. Оподаткування в Україні: навч. посібн. / Н. М. Дєєва, Н. І. Редіна, Т. О. Дулік та ін.; за ред. Н. І. Редіної. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 544 с.

27. Новік О.І. Тлумачення поняття «податкове навантаження» у вітчизняній та зарубіжній літературі. URL : http://global-national.in.ua/archive/6-2015/155.pdf (дата звернення:31.11.2023).

28. Ткаченко Т. Порівняльний аналіз податкового навантаження в економіці України та країнах з розвинутою ринковою економікою. Формування ринкової економіки в Україні. 2009. № 19. С. 460–464.

29. Офіційний сайт Державної служби статистики України : веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua. (дата звернення:31.11.2023).

30. Офіційний сайт Міністерства фінансів України : веб-сайт. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?catid=77643. (дата звернення:31.11.2023).

31. Фінансовий портал МінФін : веб-сайт. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/. (дата звернення:31.11.2023).

32. Ціна держави. Бюджет України. веб-сайт. URL: https://cost.ua/.(дата звернення:31.11.2023).

33. Taxation Trends in the European Union 2019. European Commission. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/sites/default/files/taxation_trends_report_2 (date of access: 31.11.2023).